

Bestuursrapportage 2017

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE Lelystad
telefoon: (0320) 274 911
waterschap@zuiderzeeland.nl
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	3
2. PROGRAMMA ALGEMEEN.....	5
2.1 Functionele overheid	6
2.2 Organisatie en omgeving	8
2.3 Water en ruimte	14
2.4 Bedrijfsvoering	16
3. PROGRAMMA WATERVEILIGHEID	22
3.1 Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren	23
4. PROGRAMMA VOLDOENDE WATER.....	28
4.1 Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld	29
4.2 De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt.....	32
4.3 De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt.....	33
5. PROGRAMMA SCHOON WATER.....	35
5.1 Goede kansen voor flora en fauna	36
5.2 Goede oppervlaktewaterkwaliteit	38
5.3 Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	41
6. FINANCIËN	46
6.1 Geactualiseerde prognose jaarresultaat 2017	46
6.2 Vastgestelde begrotingswijzigingen	47
6.3 In deze Berap voorgestelde begrotingswijzigingen	49
6.4 Bestemmingsreserves	50
6.5 Investeringen	51
6.6 Doorwerking naar Meerjarenbegroting 2018-2021	52
6.7 Risicoparagraaf.....	53
6.8 Financiering / Treasury	53
BIJLAGE 1: SPECIFICATIE BIJ- EN AFRAMINGEN PER PROGRAMMA.....	54

1. Inleiding

De uitvoering van de begroting 2017 is in volle gang. In deze bestuursrapportage wordt de realisatie van de maatregelen tegen het licht gehouden. U kunt hierin lezen dat dit voortvarend loopt.

Beoordelingen waterkeringen van start

De nieuwe normeringen voor de waterkeringen zijn vastgesteld. Het beoordelen van onze primaire keringen aan deze nieuwe normen is één van de belangrijkste onderwerpen binnen de waterveiligheidsagenda. Inmiddels is hiervoor een plan van aanpak opgesteld. Daarmee bepalen we hoe onze keringen presteren door de bril van de nieuwe normen. In het beoordelingsproces starten we met het traject IJsselmeerdijk (Lelystad tot de Ketelbrug) en de trajecten waar initiatieven van derden plaatsvinden, zoals Almere Poort, de ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven bij Urk, de kustzonevisie van gemeente Lelystad, windmolens en zonnepanelen.

Zuiveringsprestatie: we blijven op (top)niveau

Uit de in 2016 verschenen bedrijfsvergelijking zuiveringsbeheer is gebleken dat Waterschap Zuiderzeeland de hoogste zuiveringsprestaties had in Nederland. In 2017 blijft deze zuiveringsprestatie onveranderd hoog. De zuiveringsinstallaties functioneren goed, de zuiveringsrendementen in 2017 liggen op een vergelijkbaar niveau als in 2016. Wel wordt steeds merkbaarder dat de groei in het aanbod van afvalwater toeneemt. In 2017 leidt dit o.a. tot extra lasten voor het verwerken van zuiveringsslib. De groei in de gemeten vervuilingseenheden neemt minder hard toe, wat een verhogend effect heeft op de discrepantie. In september heeft de AV besloten om de komende jaren te intensiveren op het inzichtelijk maken en waar mogelijk terugdringen van de discrepantie.

Voortgang in het waterbeheer

In de afgelopen tijd is er veel aandacht geweest voor de verbetering van het gegevensbeheer en bijbehorende werkwijzen als basis voor de legger, het beheerregister en het onderhoud van het watersysteem. Begin 2017 is ook het meetplan waterkwantiteit geïmplementeerd. Op dit moment is 80% van de metingen actueel (online) beschikbaar. In Lelystad hebben we dit jaar de primeur met inwoners die "de handen aan de schop slaan". De stichting Wijkraad Waterwijk en Landerijen heeft een deel van het maaibeheer van het waterschap overgenomen.

In het kader van het Actieplan Bodem en Water is de gebiedsgerichte aanpak Onderduikertocht van start gegaan, met het doel het aantal normoverschrijdingen gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Met het vaststellen van de notitie 'Zicht op waterkwaliteit' heeft de AV het ambitieniveau voor de onderwerpen agrarische emissies en nieuwe stoffen voor de toekomst vastgesteld.

Duurzaamheid & Energie

De uitvoering van het Masterplan Duurzame Energie ligt goed op schema. Qua besparing is inmiddels 5,3% gerealiseerd en de maatregelen die in uitvoering zijn leveren nog eens 1,8% besparing op. We zijn nu 7,3% zelfvoorzienend. Met de maatregelen die in al in uitvoering zijn, komt daar 11,4% bij.

De voorbereiding van het Masterplan Grondstoffen vordert. Dit masterplan levert vanuit een ketenbenadering een agenda op met (samenwerkings)projecten, -pilots en onderzoeken voor grondstofwinning door Zuiderzeeland. Dit jaar hebben we ook al concrete stappen gezet met de pilot bio-raffinage en de pilot waarbij polyester bootjes worden omgezet naar damwandplanken.

De renovatie van de slibverwerking op AWZI Tollebeek, met de innovatieve slibvergistingstechnologie 'Ephyra' loopt volgens plan. Naar verwachting kan de installatie eind dit jaar in gebruik worden genomen.

Samen aan de slag in stedelijk gebied

In nauwe samenwerking met de gemeente Almere en haar bewoners is dit jaar het Waterplan Almere 2017-2022 afgerond en vastgesteld. Met het plan "Stad van het zuiverste water" is een sa-

menhangende visie op alle wateraspecten opgesteld, 'van riool tot recreatie'. Tegelijkertijd met de vaststelling door ons bestuur, is het plan positief ontvangen door de Almeerse gemeenteraad.

In 2017 is op nationaal niveau invulling gegeven aan een Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA). In het Deltaplan is afgesproken dat er stresstesten uitgevoerd gaan worden om inzicht te krijgen in kwetsbaarheden bij extremere weersomstandigheden. Gemeenten en waterschap zullen hiermee aan de slag moeten.

Renovatie kantoor gereed

De renovatie van het hoofdkantoor is afgerond. Op 3 juli zijn de medewerkers vanuit het gemeentehuis in Lelystad terugverhuisd naar het vernieuwde Waterschapshuis. De doelstellingen voor de verbouwing met betrekking tot verduurzaming en hergebruik zijn gehaald. Door onder andere warmte- en koudeopslag in de bodem, het plaatsen van zonnepanelen op het dak en hergebruik van meubilair is hieraan invulling gegeven. In het nieuwe kantoor is ook zichtbaar aandacht voor de herkenbaarheid van en trots op het werk waar het waterschap iedere dag mee bezig is.

Financieel plaatje: Prognose 2017

De huidige prognose 2017 laat een negatief resultaat zien van € 0,8 miljoen. Hierin is rekening gehouden met een lagere uitgave in 2017 vanwege het verschuiven van bijna € 0,5 miljoen aan uitgaven naar 2018 voor de aanleg van duurzame oevers. De AV zal een voorstel ontvangen om voor dit bedrag een bestemmingsreserve te vormen. Wanneer de prognose van het jaarresultaat hiermee wordt gecorrigeerd, komt deze uit op (afgerond) € 1,2 miljoen.

Leeswijzer

De bestuursrapportage is opgebouwd uit een aantal programma's. In de hoofdstukken 2, 3, 4 en 5 wordt de voortgang over de programma's beschreven. In hoofdstuk 6 komen de financiën en risico's aan de orde. De voortgang van de maatregelen is aangegeven met behulp van symbolen.

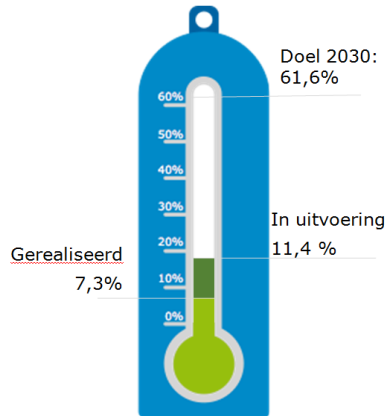
De betekenis van de symbolen zijn als volgt:

	Realisatie conform volgens meerjarenbegroting
	Realisatie wijkt af van meerjarenbegroting
	Realisatie behoeft bijsturing, wijzigingsvoorstel noodzakelijk
	Realisatie nog niet gestart, geen conflict met planning
	Realisatie gerealiseerd en afgerond

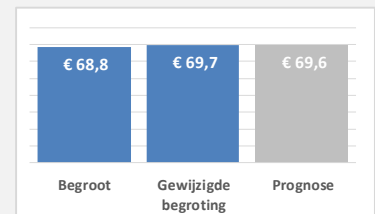
2. Programma Algemeen

Zelfvoorzienend

Financiële prognose t.o.v. begroting

Op 3 juli zijn de medewerkers verhuisd naar het verbouwde, duurzaam ingerichte kantoor.

De uitvoering van het masterplan duurzame energie ligt goed op schema.

De prognose van de totale kosten komt uit op € 69,6 miljoen. Dit is € 0,8 miljoen meer dan begroot.

Rondetafelgesprekken

Bijeenkomsten	Bezoekers
6 avonden	190 individuen

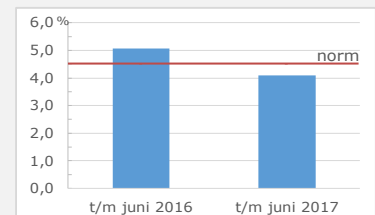
In het kader van het visietraject 2045 zijn zes rondetafelgesprekken georganiseerd.

Formatie versus bezetting

	jan '17	juni '17
Formatie	261,2	261,2
Bezetting	252,7	253,6
Vershil	-8,5	-7,6

De totale formatie is in de eerste helft van 2017 niet gewijzigd.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim ligt de eerste helft van 2017 onder de norm van 4,5% en ook lager dan vorig jaar.

Website bezoekers

t/m juni 2017	t/m juni 2017
13.661 unieke gebruikers	+17 % toename t.o.v. 2016

Sinds 2014 zijn het aantal bezoekers van onze website verdrievoudigd. De gemiddelde gebruiker bezoekt onze site twee keer en de gemiddelde duur van het bezoek is 3 minuten

Berichten over Zuiderzeeland in de media

gemonitord 1e helft 2017	zelf gepubliceerd 1e helft 2017
3.287 berichten	270 berichten

Twitter, Facebook, Linked In, persberichten. De berichten die over ons in de media komen worden gemonitord, beoordeeld op sentiment en waar nodig wordt gereageerd.

Twitter

t/m juni 2017	weergaven van ZZL-tweets
2.925 volgers	998 gemiddeld / dag

Over het afgelopen half jaar zien gemiddeld 998 mensen per dag een tweet van Zuiderzeeland.

2.1 Functionele overheid

Rijke oogst rondetafelgesprekken Visietraject ZZL2045

Het waterschap heeft zich laten uitdagen door de blik van buiten en hulp ingeroepen van deskundigen, gebiedspartners, bestuurders en medewerkers. In het Natuurpark in Lelystad zijn in juni 'rondetafelbijeenkomsten' georganiseerd over de toekomstvisie van het waterschap. Hier zijn deskundigen, gebiedspartners, bestuurders en medewerkers in gesprek gegaan over de volgende onderwerpen:

1. Het waterschap in de netwerksamenleving
2. Vervangingsopgave natte kunstwerken: het waterschap als gebiedsontwikkelaar?
3. Energietransitie
4. Circulaire economie of natuurlijke technologie
5. Bevolkingstrends in Flevoland
6. Gepassioneerd werken aan weerbarstige vraagstukken

Het vertrekpunt voor de gesprekken werd gevormd door een bundel met prikkelende betogen over het waterbeheer in de toekomst. De rondetafelgesprekken hebben geleid tot veel energie, enthousiasme, verwarring, nieuwe inzichten en veel nieuwe relaties! Na de zomer wordt hierop voortgebouwd. Het is de bedoeling om in gesprek met de Algemene Vergadering, en met betrokkenheid van de deelnemers aan de rondetafelgesprekken, te komen tot een toekomstagenda. Hoe? Dat wordt de komende tijd bepaald. Het visietraject inclusief het komen tot een toekomstagenda loopt door in 2018. De ambitie is om het vervolg op een even aansprekende manier te doen als de eerste fase.

Maatregelen Toekomstbestendige waterbeheerder	2016	2017
Uiterlijk in 2017 hebben we inzicht in onze inhoudelijke, bestuurlijke en organisatorische opgaven richting de toekomst (scope tot 2045).		
Uiterlijk in 2018 hebben we inzicht in mogelijke handelingsperspectieven en transitiepaden om op robuuste wijze de toekomst tegemoet te blijven treden.		

Wijzigingsvoorstel:

Toekomstbestendige waterbeheerder:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Uiterlijk in 2017 hebben we inzicht in onze inhoudelijke, bestuurlijke en organisatorische opgaven richting de toekomst (scope tot 2045).	Uiterlijk in 2018 hebben we inzicht in onze inhoudelijke, bestuurlijke en organisatorische opgaven richting de toekomst (scope tot 2045). Toelichting: Het visietraject is niet afgerond in 2017, maar loopt door in 2018.

Implementatie Omgevingswet: proactief als het gaat om waterschapsbelangen

Om ervoor te zorgen dat het waterschap kan werken met de Omgevingswet op het moment van inwerkingtreding is in 2017 een programmaplan implementatie Omgevingswet opgesteld. Het programmaplan dient als paraplu voor de jaarplannen. De implementatie van de Omgevingswet is een omvangrijk traject waar bewuste keuzes gemaakt moeten worden. Bij de implementatie van de Omgevingswet is het waterschap proactief waar we onze waterschapsbelangen moeten borgen en volgend waar we gebruik kunnen maken van kennis, formats en tools ontwikkeld door andere partijen. Omdat de Omgevingswet ook een grote impact zal hebben op de werkwijze van de organisatie, wordt tijdens de implementatie, naast het uitwerken van instrumenten, het maken van handreikingen, werkwijzen, etc. ook heel bewust aandacht besteed aan de veranderkant.

In de zomer van 2017 heeft minister Schultz aangekondigd dat de beoogde datum van inwerkingtreding van 1 juli 2019 zal worden uitgesteld. Op 9 oktober is de nieuwe datum van inwerkingtreding bekend gemaakt: 1 januari 2021. Het waterschap stemt het tempo van de implementatie af op het tempo dat landelijk vanuit Den Haag bepaald wordt. Bekeken worden wat de nieuwe datum van inwerkingtreding betekent voor de implementatie binnen Zuiderzeeland.

De ontwikkeling van Oosterwold is ook interessant in het kader van de nieuwe Omgevingswet. Vanuit het nationale programma 'Aan de slag met de Omgevingswet' wordt ondersteuning geleverd. Het doel is om samen met de gemeente Almere binnen het gedachtegoed van de Omgevingswet het vergunningverleningsproces in Oosterwold door te ontwikkelen.

Proces van vergunningverlening makkelijker en toegankelijker

In 2017 wordt verder gewerkt aan het vergemakkelijken en toegankelijker maken van het proces van vergunningverlening. Dit vindt plaats op basis van het zogenaamde lean-gericht werken, ondersteund door het nieuwe ICT-systeem. De optimalisaties leiden ertoe dat vergunningaanvragen binnen de wettelijke termijn en ruim boven de vooraf ingestelde norm worden afgehandeld. Het is de bedoeling dat het ICT-systeem voor vergunningverlening, handhaving en toezicht eind 2017 volledig operationeel is voor vergunningen op het gebied van waterkwaliteit en waterstaatswerken. Op 1 april 2017 is de nieuwe Keur in werking getreden. In deze Keur, welke is toegesneden op de Omgevingswet, wordt meer uitgegaan van communicatie met en het begeleiden van de aanvrager op een begrijpelijke manier. Activiteiten met een laag risico kunnen bijvoorbeeld makkelijker via de website worden gemeld en sneller worden afgewikkeld.

Daarnaast heeft verdere professionalisering ook plaatsgevonden op het gebied van bereikbaarheid van en contactvormen met het waterschap. Zo is sinds dit jaar een frontoffice ingesteld, waar een aanvrager met vragen over meldingen en vergunningen telefonisch en per mail terecht kan. In de loop van 2017 zal gekeken worden naar de mogelijkheid om de frontoffice uit te breiden met een chatfunctie om bijvoorbeeld vergunningaanvragers direct te helpen met het aanvraagproces.

Op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving vindt op veel deelterreinen samenwerking plaats met andere overheden. Hiervoor zijn in het verleden diverse samenwerkingsovereenkomsten gesloten. Dit gebeurt om kennis te delen, taken af te stemmen en het bereiken van efficiency. In 2017 wordt gewerkt aan het maken van hernieuwde werkafspraken met de omgevingsdienst.

Een duidelijke toename van het aantal vergunningaanvragen is te zien vanwege het organisch ontwikkelen van Oosterwold. Dit vraagt om extra inzet van de organisatie die naar verwachting de komende jaren zal voortduren. Ook de houding en werkwijzen van Zuiderzeeland ten opzichte van de organische ontwikkeling spelen hierbij een rol. Zoals hierboven aangegeven start er in dit kader in 2017 een onderzoek vanuit het landelijke programma "Aan de slag met de Omgevingswet". In de najaarsbrief zal worden ingegaan op de vraag hoe de komende jaren om te gaan met de organische ontwikkeling in Oosterwold.

Maatregelen Regelgeving, vergunningverlening en handhaving	2016	2017
Het waterschap gaat in de periode tot 2019 zijn vergunningverleningsproces op een makkelijke manier toegankelijk maken voor inwoners en bedrijven.		
In 2017 starten pilots om te leren werken met de Omgevingswet		

Wijzigingsvoorstel:

Regelgeving, vergunningverlening en handhaving	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
In 2017 starten pilots om te leren werken met de Omgevingswet.	In de periode tot aan de inwerkingtreding starten pilots om te leren werken met de Omgevingswet.

Calamiteitenorganisatie zet met partnerwaterschappen stappen voorwaarts

Platform crisisbeheersing

Medio 2017 sluit Waterschap Zuiderzeeland voor een proefperiode van een halfjaar aan bij het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden-Nederland. Dit is een samenwerkingsverband op het gebied van calamiteiten zorg waarin inmiddels al vijf andere waterschappen deelnemen. Door hierbij aan te sluiten zijn er meer deelnemers voor opleidingen en trainingen, waarmee het mogelijk wordt om (anders te) kostbare opleidingen/trainingen op een efficiënte manier te volgen.

Jaarlijks worden ongeveer 20 opleidings-, trainings- en oefenactiviteiten uitgevoerd om adequaat te reageren als een calamiteit zich voordoet. In de afgelopen maanden hebben zich geen calamiteiten voorgedaan.

Netcentrisch werken

Het netcentrisch werken wordt als werkwijze geïmplementeerd. Dit is een werkwijze om snel een gezamenlijk beeld te realiseren bij calamiteiten, met een netwerkbenadering waar iedereen direct over dezelfde informatie beschikt. Inmiddels wordt standaard geoefend met deze werkwijze. Er is een keuze gemaakt voor het systeem die dit ondersteunt. Op het moment dat de organisatie voldoende bekend is met deze nieuwe manier van werken, wordt deze ook ingezet bij calamiteiten. Naar verwachting gebeurt dit in 2018.

Maatregelen Calamiteitszorg	2016	2017
Het waterschap zorgt voor actuele bestrijdings- en calamiteitenplannen. Jaarlijks voert het waterschap meerdere oefeningen uit.		
Voor 2018 zorgt het waterschap voor duidelijkheid onder eigenaren, gebruikers en medeoverheden in de buitendijkse gebieden over de rolverdeling bij calamiteiten. Hiertoe start het waterschap in 2017 een dialoog met deze partijen.		

Wijzigingsvoorstel:

Calamiteitszorg: Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Voor 2018 zorgt het waterschap voor duidelijkheid onder eigenaren, gebruikers en medeoverheden in de buitendijkse gebieden over de rolverdeling bij calamiteiten. Hiertoe start het waterschap in 2017 een dialoog met deze partijen.	In 2018 zorgt het waterschap voor duidelijkheid onder eigenaren, gebruikers en medeoverheden in de buitendijkse gebieden over de rolverdeling bij calamiteiten. Hiertoe start het waterschap in 2017 een dialoog met gemeenten. Toelichting: De dialoog met gemeenten is gestart. Met de bewoners hebben nog geen gesprekken plaatsgevonden.

2.2 Organisatie en omgeving

Duurzaamheid & Energie

Waterschap Zuiderzeeland heeft de ambitie om op termijn energieneutraal te worden en heeft ook ambities op het gebied van grondstofwinning en het helpen creëren van een circulaire economie. Dit doen we allereerst door te focussen op onze eigen taakuitvoering. Daarnaast stellen we onze assets (eigendommen) waar mogelijk beschikbaar, om mee te werken aan energieneutraliteit en circulariteit in Flevoland. In dit kader worden de volgende duurzaamheidsonderwerpen samen gerapporteerd en verantwoord m.b.t. voortgang op de doelen en financiën:

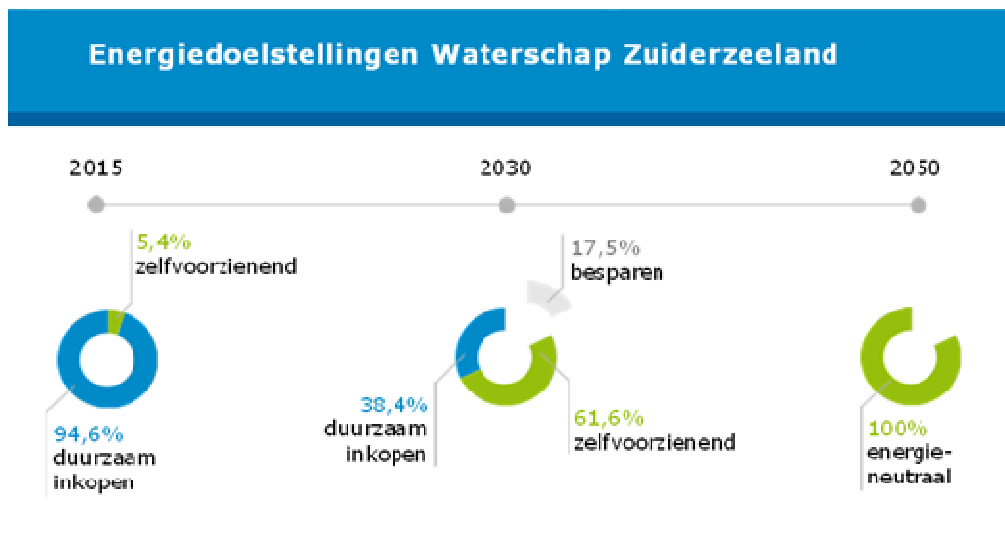
- Energie (Masterplan Duurzame Energie)
- Grondstoffenwinning (Masterplan Grondstoffen)
- Duurzaam inkopen
- Duurzame mobiliteit

Energie

In figuur 1 en figuur 2 op de volgende bladzijden zijn de energiedoelen uit het Masterplan Duurzame Energie weergegeven voor 2030 en 2050 ten opzichte van referentiejaar 2015. De doelstelling is om in de periode tot 2030 een besparing van 17,5% te realiseren op ons energieverbruik. In 2030 willen we in de waterketen 100% en in het watersysteem 40% zelfvoorzienend zijn. Gecombineerd is dat 61,6% zelfvoorzienendheid waterschapsbreed.

Figuur 1: doelstelling energie Waterschap Zuiderzeeland

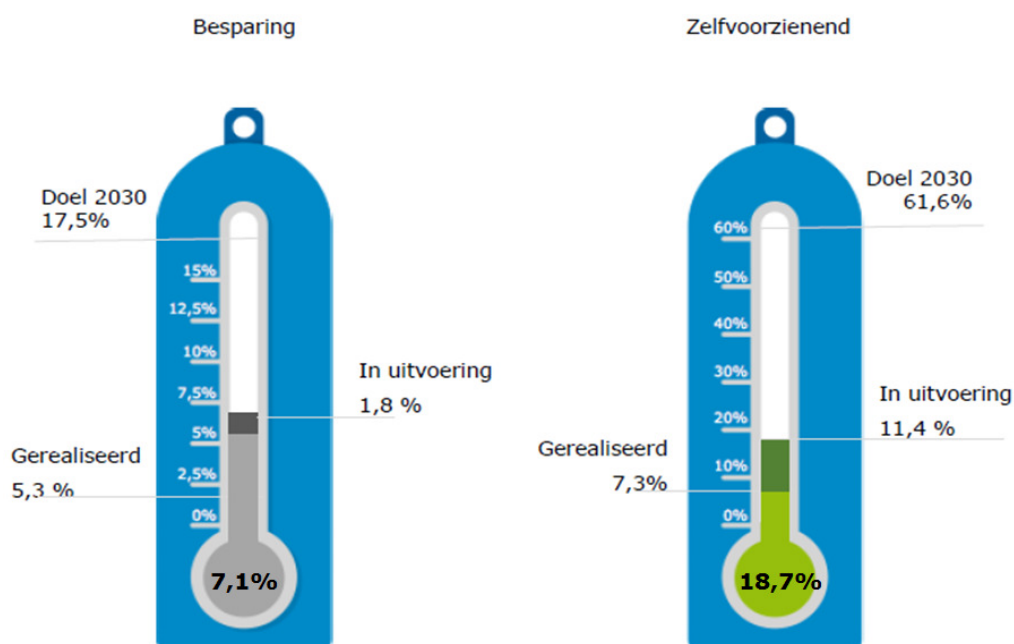

Stand van zaken juli 2017

We werken volop aan de realisatie van deze doelen. Qua besparing is inmiddels 5,3% gerealiseerd en bijna 2% is in uitvoering. We zijn nu 7,3% zelfvoorzienend en met de projecten die op dit moment al in uitvoering zijn, bereiken we ruim 18% zelfvoorzienendheid. Om het resterende deel van de doelstelling te halen, zijn projecten in voorbereiding. De prognose is dat aan het einde van de MJB-periode in 2021 een besparing van 15% is gerealiseerd en dat op niet al te lange termijn een zelfvoorzienendheid van circa 38% tot circa 50% bereikt kan worden indien de huidige zon- en windprojecten succesvol verlopen. Hiermee ligt de uitvoering van het Masterplan Duurzame Energie goed op schema.

Figuur 2: Stand van zaken realisatie energiedoelen

Stand van zaken juli 2017

In het masterplan duurzame energie zijn zeven maatregelen opgenomen waarmee de realisatie van de energiedoelstellingen van het waterschap gerealiseerd worden. In onderstaande figuur is weergegeven uit welke projecten deze maatregelen bestaan en wat de status van de realisatie is van elk van de maatregelen. Voor de maatregelen 5 en 7 geldt dat er momenteel een plan wordt opgesteld en projecten moeten nog worden benoemd. Om deze reden is de voortgang van de projecten hierop niet weergegeven in termen van gerealiseerd, in uitvoering en in voorbereiding.

Figuur 3: Status realisatie doelstellingen per maatregel uit het Masterplan Duurzame Energie

Maatregel Masterplan	Overzicht projecten	Doel	■ gerealiseerd ■ in uitvoering ■ in voorbereiding
1. Energie besparen in het watersysteem	Renovatie gemaal Vissering	9,1% besparen	
	Slim malen (duurzame pompregeling)		
	Optimaliseren waterinlaten		
	Assetmanagement gemalen		
2. Energie besparen in de waterketen	Beluchting Almere	7,1% besparen	
	'Good housekeeping' (procesoptimalisatie)		
	Optimalisatie sliblijn Tollebeek		
	Torwash AWZI Almere		
3. 100% zelfvoorzienende zuiveringen met biogas en zonne-energie in 2030	Annamox/DEMON AWZI Dronten	34,5% zelf opwekken	
	Extra biogas met Ephyra en Torwash Zonneweides AWZI's Dronten, Zeewolde (fase 1+2) en Almere		
4. 40% zelfvoorzienende bemaling in 2030 met wind-, zon- en thermische energie	Zonnepanelen op daken gemaal Blocq van Kuffeler, Wortman en gemaal Lovink	26,4% zelf opwekken	
	Zonneweide op terreinen en dijken (Knard.)		
	Eigen windturbine(s)		
	Koudelevering gem. Vissering (thermisch)		
5. Aan de slag met de circulaire economie	Ontwikkelen van een grondstoffenstrategie (Masterplan Grondstoffen)		masterplan wordt opgesteld
6. Energieneutrale kantoren	Maatregelenpakket renovatie hoofdkantoor (besparen)	1,3% besparen	
	Zonnepanelen regiokantoren (zelf opwekken)	0,8% zelf opwekken	
7. Mobiliteit	Opstellen aanpak voor de verduurzaming van de mobiliteit (woon-werk, zakelijk, wagenpark)		mobilliteitsplan wordt opgesteld

Bestemmingsreserve duurzame energie

In 2015 is een bestemmingsreserve Duurzame Energie ingesteld voor onderzoek en ontwikkeling van duurzame energieprojecten. In onderstaande tabel is de stand van zaken m.b.t. de bestemmingreserve weergegeven.

Bestemmingsreserve Duurzame Energie	
Oorspronkelijk bedrag reserve	€ 1.000.000
Af: besteding Masterplan Duurzame Energie (obv realisatie)	€ 63.000
Energie en Gemalen fase 2 (verwachte totale besteding, conform begroting)	€ 315.000
Masterplan Grondstoffen (verwachte totale besteding, conform begroting)	€ 50.000
Malen op Zon en Wind (verwachte totale besteding, conform begroting)	€ 205.000
Subtotaal verwachte bestedingen	€ 633.000
Restsaldo (nog aan te vragen bij AV voor uitwerking)	€ 367.000

Kredietvotingen investeringen in verduurzaming

In het Masterplan Duurzame Energie is voor de periode 2016 – 2020 een maatregelenpakket opgenomen ter grootte van € 22,1 miljoen. Daarnaast is in de meerjarenbegroting apart rekening gehouden met de duurzame renovatie van gemaal Vissering. Onderstaande tabel geeft de stand van zaken m.b.t. de door de AV goedgekeurde (gevoteerde) kredieten uit dit maatregelenpakket.

Omschrijving	Bedrag	Toelichting
Masterplan Duurzame Energie: bestaande maatregelen	€ 9.900.000	
Masterplan Duurzame Energie: aanvullende maatregelen	€ 12.200.000	
Masterplan Duurzame Energie: totaal maatregelen	€ 22.100.000	
Reeds door AV gevoteerd krediet		
		Verwachting ingebruikname
Maatregelen Zon Waterketen	€ 2.879.000	2017, 2018 en begin 2019
Maatregelen Zon Watersysteem	€ 533.500	2017 en begin 2018
Ephyra	€ 4.000.000	eind 2017
Optimalisatie waterinlaten	€ 265.000	eind 2017
Beluchting AWZI Almere	€ 3.700.000	reeds in gebruik genomen
Duurzaamheidspakket hoofdkantoor Lindelaan	€ 1.300.000	reeds in gebruik genomen
Totaal reeds gevoteerd	€ 12.677.500	

Tegenover de extra kapitaallasten die voortkomen uit de investeringen staan besparingen in de exploitatielasten (terugverdientijd) die vanaf de datum van ingebruikname zijn ingerekend in de huidige meerjarenbegroting.

Grondstoffenwinning

Het tweede onderwerp in de duurzaamheidsaanpak van Zuiderzeeland is de transitie van een wegwerpeconomie naar een circulaire economie. Landelijk is afgesproken om in 2050 100% circulair te zijn. De waterschappen hebben zich hieraan gecommitteerd. In de tussen waterschappen en het Rijk afgesloten Green Deal is dit voor het afvalwater geconcretiseerd met de doelstelling om in 2050 het afvalwater voor 100% om te zetten in nuttige producten.

In 2017 zet Zuiderzeeland een eerste stap hierin met de ontwikkeling van het Masterplan Grondstoffen. Hierin worden de doelen en kaders voor grondstoffenwinning door Zuiderzeeland vastgelegd. In deze aanpak staat de ketenbenadering en samenwerking voorop. Het Masterplan Grondstoffen levert een agenda op met (samenwerkings)projecten, -pilots en onderzoeken richting 2030.

In 2017 hebben we ook concrete stappen gezet met de pilot bioraffinage. We werken aan plannen voor biomassa, baggerslib, cellulose- en fosfaatwinning. Deze plannen zijn bekostigd uit de bestemmingsreserve duurzame energie, het innovatiefonds en de exploitatiebegroting.

Duurzaam inkopen

Waterschap Zuiderzeeland besteedt 100% duurzaam aan volgens de zogenaamde criteria-documenten. De criteriadocumenten zijn echter soms verouderd en niet voor alle productengroepen is er een criteriadocument. In december 2016 is, aanvullend op het systeem van de criteriadocumenten, een landelijk Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen ondertekend waarbij het doel is dat overheden zelf duurzaamheidsambities formuleren. Voor de realisatie hiervan dient jaarlijks een inkoopactieplan opgesteld te worden.

Duurzame mobiliteit

Er wordt een plan van aanpak opgesteld voor de verduurzaming van de mobiliteit voor zowel dienst- als woon/werkverkeer. In de tweede helft 2017 wordt het leasecontract van het wagenpark opnieuw aanbesteed. Naast een economisch beste aanbidding ligt de nadruk hier op duurzaamheid. Daarnaast is het voornemen het parkeerterrein van het Waterschapshuis van meer oplaadpalen te voorzien. Op het gebied van woon-werkverkeer biedt het waterschap zijn medewerkers nog geen specifieke voordelen bij een duurzame keuze. Meerdere ideeën om dit te verbeteren zijn momenteel in onderzoek (in de opstartfase).

Innovatie op stoom op thema's energie en circulair, meer aandacht voor keringen

Net als duurzaamheid ligt de focus op het gebied van innovatie in 2017 op de thema's energie en circulair. Op deze thema's worden veel ideeën uitgewerkt en pilots uitgevoerd. Vanuit het innovatiefonds wordt onder andere bijgedragen aan onderzoek gedaan naar technieken als Torwash ([link naar Torwash](#), programma Schoon Water), drijvende zonnepanelen, bioraffinage ([link naar bioraffinage](#), programma Schoon Water) en spaarwater. Met het oog op de toekomstige opgaven van het waterschap zal de komende tijd specifiek aandacht worden besteed aan het innovatief vermogen op het gebied van de waterkeringen.

In 2017 is een ambtelijke inventarisatie gedaan naar het innoverend vermogen van de organisatie en mogelijkheden om dit te verbeteren. Hieruit is een aantal verbeteracties naar voren gekomen waar direct invulling aan wordt gegeven.

In 2014 heeft de AV het afwegingskader maatschappelijke positionering vastgesteld. Dit kader biedt ondersteuning bij het maken van toekomstbestendige keuzes, bijvoorbeeld voor onderwerpen als duurzaamheid en innovatie. Dit kader is inmiddels in de organisatie geïncorporeerd. De bijbehorende maatregel is daarmee afgerond.

Maatregelen Duurzaamheid en Innovatie	2016	2017
Het waterschap geeft uitvoering aan het innovatieprogramma.		
Het waterschap past het afwegingskader maatschappelijke positionering toe.		

Terug naar vernieuwde Waterschapshuis: weerspiegeling van onze trots!

De renovatie van het hoofdkantoor is gereed en de medewerkers zijn op 3 juli 2017 terugverhuisd naar het vernieuwde Waterschapshuis met een nieuw kantoorconcept. Een kantoorconcept waarin aansluiting is gezocht bij de hedendaagse manier van werken, waar flexibele samenwerkingsvormen, vergaande digitalisering, netwerken en innovatie een steeds belangrijkere rol spelen. De doelstellingen met betrekking tot verduurzaming en hergebruik zijn gehaald door onder andere warmte- en koudeopslag in de bodem, het plaatsen van zonnepanelen op het dak en hergebruik van meubilair. In het nieuwe kantoor is ook nadrukkelijk aandacht voor de herkenbaarheid van en trots op de werkzaamheden waarmee Waterschap Zuiderzeeland iedere dag bezig is.

Het nieuwe kantoorconcept is niet alleen doorgevoerd op het hoofdkantoor, maar wordt ook doorgevoerd op de regiokantoren. In maart 2017 is de renovatie van regiokantoor Emmeloord al opgeleverd. Regiokantoor Larserbos wordt in het najaar aangepakt. Hier wordt gebruikgemaakt van de opgedane ervaring bij de verbouwing van het regiokantoor Emmeloord en het Waterschapshuis.

Maatregelen Samen Beter Werken	2016	2017
In de eerste helft van 2017 is het nieuwe kantoorconcept op het Waterschapshuis ingevoerd.		

Focus binnen Waterkracht

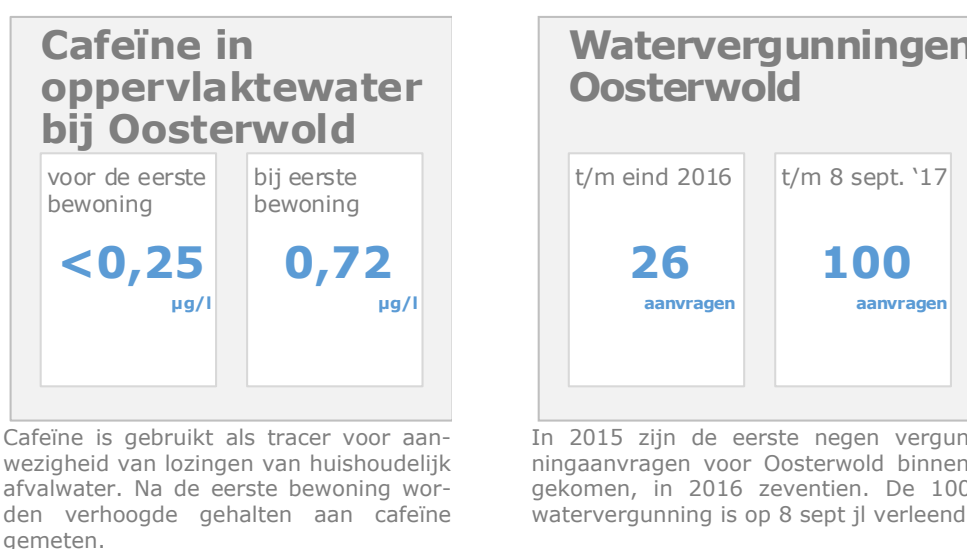
In 2017 heeft Waterschap Zuiderzeeland zijn voorzittersrol overgedragen aan Waterschap Vechtdromen. Binnen het Waterkracht Jaarplan 2017 is meer focus aangebracht. We doen minder projecten en elk werkveld (inkoop, personele zaken, ICT en zuiveren) heeft twee focusprojecten, een aantal projecten dat nog doorloopt vanuit 2016 en tot slot een aantal projecten op het gebied van kennisdeling. Doordat verschillende onderwerpen, bijvoorbeeld het beheer van ICT, steeds meer in een beheersmatig stadium komen, wordt in 2017 geëvalueerd of de huidige samenwerkingsvorm nog de meest efficiënte vorm is.

Maatregelen Waterkracht	2016	2017
Het waterschap geeft samenwerking vorm vanuit een zelfbewuste houding.		

Aan de slag in Almere

Het jaar 2017 staat in het teken van het herzien van de lopende afspraken omtrent Oosterwold. In de evaluatie in 2016 is afgesproken om meten en monitoren te continueren, een nieuwe samenwerkingsovereenkomst op te stellen en invulling te geven aan een innovatieprogramma Waterkwaliteit. De monitoring is gedeeltelijk in uitvoering en wordt in de loop van 2017 verder uitgebreid. Ook hebben steeds meer betrokken partijen aandacht voor het belang van een goede waterkwaliteit. De verwachting is dat er in het najaar van 2017 een nieuwe Samenwerkingsovereenkomst Water wordt ondertekend waarbij, naast gemeenten en waterschap, de provincie meeondertekent.

Naar aanleiding van de evaluatie is het innovatieprogramma "Living Lab" opgestart. Deze krijgt steeds meer vorm en wordt in het najaar aan het bestuur aangeboden. In de tussentijd krijgt ook de ontwikkeling van Oosterwold zelf meer vorm. De huidige aanpak voor vergunningverlening, toezicht en beheer vraagt steeds meer tijd door de toename van het aantal initiatieven en is met de huidige capaciteit niet langer vol te houden. In de najaarsbrief, die tegelijkertijd met deze bestuursrapportage aan het bestuur aangeboden, wordt hier verder op ingegaan.

Het waterschap en de gemeente Almere zijn op verschillende niveaus in gesprek met elkaar over de Floriade. Beide partijen zijn hiervoor initiatieven en vormen van samenwerking aan het verkennen. Naast de gemeente Almere gaat het waterschap ook graag in gesprek met andere (particuliere) initiatiefnemers over hun plannen op het gebied van water op het Floriadeterrein.

Het waterschap draagt bij aan de VN Sustainable Development Goals

Voor internationale samenwerking hebben we een intensief bestuurlijk traject ingezet om het bestaande beleid te herzien. Centraal hierbij staan kennis delen en de impact op de VN Sustainable Development Goals. Halverwege 2017 heeft de Algemene Vergadering hiermee ingestemd.

Als waterschap werken wij actief samen in Dutch Water Authorities verband. We gaan nieuwe vormen van samenwerking aan en bestaande vormen worden verder versterkt. Niet alleen waterschappen, maar ook andere partijen uit de watersector doen hierbij mee. Een voorbeeld is de handelsmissie met Australië, waarin een delegatie van bedrijven en overheden, waaronder Zuiderzeeland, informatie deelt over onder andere het regionale overstromingsbeheer.

Onze focuslanden voor internationale samenwerking zijn Indonesië en Ethiopië. Daarnaast is er, op verzoek van Waterschap De Dommel, een samenwerking in Colombia op het gebied van dijkbeheer na dijkversterking. Voor de samenwerking in Indonesië heeft heemraad Schelwald tijdens een bestuurlijke missie een partnerschapsverklaring (met de gemeente Lampung Selatan) ondertekend. De verklaring is richtinggevend voor toekomstige samenwerking op het gebied van duurzame sanitatie.

In Ethiopië werken we op verschillende vlakken samen. Zo heeft het waterschap in de eerste helft van 2017 diverse subsidies verkregen, o.a. voor drie young experts waarvan één van Zuiderzeeland die de komende twee jaar in Ethiopië gaat werken en voor een project over waterakkoorden en verdringsreeksen. Op nationaal niveau is in Ethiopië o.a. ondersteuning geboden voor het opgezette 'Secretariat Office' voor het bestuursorgaan van de stroomgebiedorganisaties. Op regionaal niveau hebben we de Ethiopische overheden ondersteund bij o.a.: monitoring en database management, waterkwaliteit en emissiebeheer, planvorming, regulering, stakeholder betrokkenheid en communicatie.

Maatregelen Internationale Samenwerking	2016	2017
Het waterschap neemt actief deel aan waterbeheer- en sanitatieprojecten in het buitenland.	✓	✓
Het waterschap wil zich in de komende planperiode via de Dutch Water Autoriteiten zowel in binnen- als buitenland nadrukkelijker positioneren op het gebied van internationale samenwerking.	✓	✓

Wijzigingsvoorstel:

Internationale Samenwerking:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap neemt actief deel aan waterbeheer- en sanitatieprojecten in het buitenland.	Het waterschap draagt actief bij aan de VN Sustainable Development Goal voor water, vooral op het vlak van integraal waterbeheer, good governance en sanitatie. Toelichting: Het voorgestelde doel sluit beter (en concreter) aan op het vastgestelde herijkte beleidskader voor internationale samenwerking.

Communicatief waterschap: van vaststelling naar uitvoering

Begin 2017 heeft het bestuur een nieuwe communicatiestrategie voor Waterschap Zuiderzeeland omarmd en vastgesteld. De eerste stappen in de uitwerking van deze strategie zijn gezet. Dit vergt inzet en verandering van zowel de communicatieprofessionals als van de gehele organisatie en het bestuur. Als uitwerking van de communicatiestrategie zijn in dialoog met het bestuur de richtingwijzers voor de beweging naar een communicatief bestuur duidelijk geworden. Ook wordt gewerkt aan vernieuwing van het educatiebeleid, dat aansluit bij de landelijke ontwikkelingen. Daarnaast wordt momenteel het verhaal van ons waterschap opgesteld, wordt een toolbox voor medewerkers en bestuur gemaakt en worden alle corporate communicatiemiddelen herijkt.

Maatregelen Communicatie	2016	2017
Het waterschap gaat de dialoog aan met de verschillende groepen in de samenleving.	✓	✓
Het waterschap stelt een communicatiestrategie op om op het gebied van vergroten van waterbewustzijn, invloed uitoefenen binnen de democratie en het zijn van een aantrekkelijke werkgever zijn doelen te bereiken.	✓	✓

2.3 Water en ruimte

Waterkader krijgt organische vormen en Agenda Water & Klimaat wordt opgezet

Het waterkader is een overzicht van waterprocedures en waterbelangen bij ruimtelijke planprocessen, bedoeld voor medewerkers van de Flevolandse overheden en andere initiatiefnemers. In 2016 is, vooruitlopend op de evaluatie van dit waterkader, een aantal onderwerpen in het waterkader doorgelicht en aangepast. In 2017 starten we met de evaluatie van de functie van het waterkader als instrument in ons contact met provincie en gemeenten. Bij de evaluatie wordt ook de nieuwe Omgevingswet betrokken; wat is nodig om te kunnen werken volgens de inhoud en het gedachtegoed van deze nieuwe wet. Bij de evaluatie wordt ook nagedacht over de vraag hoe het waterkader in de toekomst actueel gehouden kan worden. Afronding van de evaluatie zal naar verwachting in 2018 plaatsvinden.

In 2017 is de aanpak binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie op landelijk niveau geëvalueerd. Hieruit is geconcludeerd dat dit onderdeel van het deltaprogramma geïntensiveerd moet worden. In 2017 is daarom op nationaal niveau invulling gegeven aan een Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA). In het Deltaplan is afgesproken dat er stresstesten uitgevoerd gaan worden om inzicht te krijgen in kwetsbaarheden bij extremere weersomstandigheden. Gemeenten en waterschap zullen hiermee aan de slag moeten.

In 2017 wordt samen met gemeenten ook gekeken naar de vraag of de kwaliteitsniveaus uit de maatwerkovereenkomsten voor het beheer en onderhoud in stedelijk gebied aangepast moeten worden, mede vanuit het oogpunt van de waterkwaliteit. Hierbij wordt ook de rol van het waterschap bij (her)inrichting van het stedelijk gebied betrokken en worden hierin aspecten als waterbeleving en de verbinding met de samenleving meegenomen. De verwachting is dat dit begin 2018 tot besluitvorming kan leiden.

In het bestuursprogramma is opgenomen, dat het waterschap aan de slag gaat met het opstellen van een visie water in de stad. Bekeken wordt of de uitwerking van de bovengenoemde onderwerpen (het opstellen van de water- en klimaatagenda en de wijze van uitvoering van beheer en onderhoud) voldoende dekkend zijn voor de visie water in de stad of dat hiervoor nog een aanvullende uitwerking of verdieping nodig is.

In nauwe samenwerking met de gemeente Almere en haar bewoners is dit jaar het Waterplan Almere 2017-2022 afgerond en vastgesteld. Met het plan "Stad van het zuiverste water" is een samenhangende visie op alle wateraspecten opgesteld, 'van riool tot recreatie'. Tegelijkertijd met de vaststelling door het bestuur, is het plan positief ontvangen door de Almeerse gemeenteraad. De komende periode wordt onderzocht of we met andere gemeenten ook zulke plannen kunnen maken. Op dit moment loopt een traject met de gemeente Noordoostpolder waarin gemeente en waterschap verkennen of en hoe (met welke reikwijdte) een gezamenlijk plan kan worden opgesteld.

Maatregelen Watertoets en Waterkader	2016	2017
Het waterschap streeft naar tijdig signaleren van en inspelen op ruimtelijke initiatieven.		
Het waterschap evalueert in 2017 het waterkader.		
Het waterschap past het Afwegingskader initiatieven derden toe en zal dit in 2019 evalueren.		
Samen met medeoverheden geeft het waterschap vorm aan de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie.		
Het waterschap heeft zijn rol in het stedelijk gebied uiterlijk in 2018 geprofessionaliseerd.		
Het waterschap geeft, uiterlijk in 2019, vorm aan en neemt deel aan participatieve beleids- en plantrajecten.		
Het waterschap heeft, uiterlijk in 2017, een visie over water in stedelijk gebied ontwikkeld over hoe het waterschap omgaat met zijn omgeving bij op-gaven in stedelijk gebied.		

Wijzigingsvoorstel:

Watertoets en waterkader:	Nieuwe maatregel/argumentatie
Oude maatregel Het waterschap evalueert in 2017 het waterkader.	Het waterschap evalueert in een continu proces het waterkader. Toelichting: in 2017 is gestart met de evaluatie. Maatregel is veranderd in een continu proces.
Het waterschap heeft, uiterlijk in 2017, een visie over water in stedelijk gebied ontwikkeld over hoe het waterschap omgaat met zijn omgeving bij op-gaven in stedelijk gebied.	Het waterschap heeft, uiterlijk in 2018, een visie over water in stedelijk gebied ontwikkeld over hoe het waterschap omgaat met zijn omgeving bij op-gaven in stedelijk gebied.

2.4 Bedrijfsvoering

Verbeterd inzicht voor inwoners en bedrijven in werkzaamheden en financiën van het waterschap

Het waterschap streeft ernaar om informatie over het waterschap makkelijk toegankelijk te maken voor zijn inwoners en bedrijven. In dit kader worden ook de planning en controldocumenten via een website beschikbaar gesteld. Het eerste voorbeeld hiervan zijn de jaarstukken 2016, die in juni 2017 door de AV zijn vastgesteld. Ook de meerjarenbegroting wordt in 2017 via een website beschikbaar gesteld. Waterschap Zuiderzeeland is het eerste waterschap die de planning en controldocumenten op deze manier digitaal ontsluit.

Zuiderzeeland werkt aan behoud financieel gezonde positie

Het waterschap is financieel gezond en wil dat ook op lange termijn blijven. Het waterschap krijgt de komende jaren ook te maken met omvangrijke (investerings)opgaven. Om de financieel gezonde positie op termijn te kunnen behouden, worden de toekomstige opgaven steeds beter in kaart gebracht. Dit vindt plaats in het traject van implementatie van strategisch assetmanagement. Bij de voorjaarsnota is een eerste uitwerking hiervan gepresenteerd met de focus op het programma Schoon Water. Ook wordt in 2017 een nulmeting uitgevoerd om te bekijken hoe ver Zuiderzeeland staat als het gaat om strategisch assetmanagement.

Tegelijkertijd met de implementatie van strategisch assetmanagement en het in kaart brengen van de toekomstige opgaven, wordt ook het financieel beleidskader geëvalueerd en waar nodig herzien. In april en juli is in dit kader het activabeleid herzien. Hierbij is er onder andere voor gekozen om vanaf 2018 geen interne uren en rente meer toe te rekenen aan investeringen. Dit heeft op termijn een beperkend effect op de schuldenomvang van het waterschap. Verder is beleidsmatig de mogelijkheid gecreëerd om reserves te vormen (te sparen) voor toekomstige (investerings)opgaven. Eind 2017/begin 2018 wordt ook het reservebeleid in dit kader geëvalueerd. Definitieve besluitvorming hierover door de AV zal naar verwachting begin 2018 plaatsvinden. Voorgesteld de maatregel hierop aan te passen.

Maatregelen Financiën	2016	2017
Uiterlijk in 2017 wordt het reservebeleid van Waterschap Zuiderzeeland geëvalueerd en indien nodig herzien.		

Wijzigingsvoorstel:

Financiën:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Uiterlijk in 2017 wordt het reservebeleid van Waterschap Zuiderzeeland geëvalueerd en indien nodig herzien.	Begin 2018 wordt het reservebeleid van Waterschap Zuiderzeeland geëvalueerd en indien nodig herzien.

GBLT: Aandacht houden voor verbetering

Er is in 2017 een onderzoek uitgevoerd naar de positionering van de heffingstechnologie. Deze taak is in de huidige situatie bij GBLT belegd. Op basis van de resultaten van dit onderzoek is onlangs besloten om deze taak vanaf 2018 bij het waterschap onder te brengen.

Het beleid van GBLT is nog steeds gericht op een volledige, juiste en tijdige aanslagoplegging. Een goed databeheer is hierbij van groot belang. GBLT heeft in 2017 gewerkt aan verbetering van de koppeling met de gegevens van de Kamer van Koophandel. Onder andere als gevolg hiervan valt het aantal vervuilingseenheden over zowel het lopend jaar als voorgaande jaren flink hoger uit. Voor de aanslagoplegging gebouwd heeft GBLT dit jaar voor het eerst te maken gehad met de verwerking van gegevens vanuit de landelijke voorziening WOZ (LV-WOZ). Omdat de gegevensuitwisseling tussen gemeenten en de landelijke voorziening nog niet optimaal functioneert, heeft de aanslagoplegging door GBLT later plaatsgevonden dan gepland. Hierdoor komen ook de belastinginkomsten later in het jaar binnen.

Bij de opstelling van de jaarrekening heeft GBLT in overleg met de accountant een wijziging doorgevoerd in de methode waarmee de omvang van de voorziening oninbare debiteuren geraamd

werd. In 2017 is gebleken dat hierbij te optimistische inschattingen zijn gemaakt. Als gevolg hiervan is naar verwachting een extra dotatie in de voorziening oninbare belastingdebiteuren nodig van ruim € 0,9 miljoen. GBLT heeft verder aangegeven dat de jaarlijkse dotatie in de voorziening in de komende jaren naar verwachting verhoogd moet worden van € 0,7% naar € 0,9% van de begrote belastinginkomsten.

Informatiestrategie resultaten: IT-verhuizing, digitaal samenwerken en VR-rondleiding

Informatiestrategie en digitalisering

Op 23 maart 2017 heeft het bestuur de informatiestrategie omarmd. Hiermee zijn de eerste bouwstenen voor de toekomstige digitale infrastructuur gezet. De scope richt zich op de verbetering van informatiestromen binnen het primaire proces en de ontsluiting van informatie en (digitale) diensten naar inwoners en bedrijven. Binnen de informatiestrategie worden drie hoofdclusters onderscheiden: Open Informatie, Digitale Dienstverlening en Ketenmanagement (t.b.v. de Omgevingswet). Dit jaar staat in het teken van de voorbereiding, zodat deze clusters in de toekomst geïmplementeerd kunnen worden.

Voor het ontsluiten van informatie is een belangrijke stap gezet met het digitaliseringstraject. Na de grondige marktconsultatie zal de aanbesteding eind november worden afgerond. Daarna gaan we bouwen aan het digitaal samenwerken, waarmee we de digitale dienstverlening kunnen inrichten.

Samenwerking geeft kansen

Op gebied van ICT-beheer gaat Zuiderzeeland vanaf het najaar gebruik maken van de capaciteit in de serverruimte van Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDOD). Dit levert een kostenbesparing op en bovendien is het gebruik van één datacenter vanuit energieoogpunt duurzamer. Daarnaast wordt de kwetsbaarheid in de personele bezetting verminderd door het delen van en aansluiten op elkaars kennis en kunde. Als vervolgstap wordt de komende tijd verder gewerkt aan het realiseren van een gemeenschappelijke infrastructuur.

De vier Waterkracht waterschappen hebben per 1 januari 2017 gezamenlijk hun mobiele werkplekken, telefonie, server hardware en onderhoudsdiensten in een raamovereenkomst ondergebracht. Waterschap Zuiderzeeland maakt hier dit jaar al gebruik van voor onder andere de nieuwe beeldschermen en de hardware van het serverpark.

Zichtbare ontwikkelingen

Onder het motto 'eenmalige opslag, meervoudig gebruik' is de afgelopen jaren de focus gericht op het op orde brengen van de kernregistraties en het gegevensbeheer. Dit stelt ons in staat om bijvoorbeeld een [waterinformatieportaal](#) en [kaartenportaal](#) te bouwen.

Na de succesvolle start vorig jaar van het informatie innovatielab gaan we dit jaar op dezelfde voet verder. De organisatie draagt zelf ideeën aan om bijvoorbeeld informatie meer te delen, het waterbewustzijn te vergroten of onze dienstverlening digitaler te maken. Een prachtig idee is de virtual reality weergave van onze objecten. Met een VR-bril geven we in de toekomst een rondleiding door onze objecten.

Informatieveiligheid in onze digitale wereld

Waterschap Zuiderzeeland zet de ingezette lijn voor de informatieveiligheid verder door. De kaders voor informatieveiligheid worden geïmplementeerd en de zorg voor informatieveiligheid wordt ingebed in de organisatie. We werken conform onze planning aan een set van maatregelen en afspraken (vastgelegd in de Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen; BIWA) om aantoonbaar in control te zijn. Eind 2017 wordt hiervoor een audit uitgevoerd.

Financiële ontwikkelingen

De generieke digitale infrastructuur (GDI) van de overheid bestaat uit standaarden, producten en voorzieningen die gezamenlijk gebruikt worden door voornamelijk overheden en publieke organisaties. Te denken valt aan Mijnoverheid.nl, berichtenbox en DigiD. De ministerraad heeft in het voorjaar besloten de toenemende kosten door te belasten aan de decentrale overheden. Dit heeft significante financiële consequenties van naar schatting ca. € 170.000¹. De Unie van Waterschappen

---

¹ Zie ook de najaarsbrief, die tegelijkertijd met deze bestuursrapportage in de AV wordt behandeld.

heeft inmiddels bezwaar kenbaar gemaakt over de wijze van doorbelasten van deze kosten en wil hierover in overleg met de minister en de Digicommissaris.

Maatregelen Informatie	2016	2017
Het waterschap gaat informatiewensen en –behoeften meer gestructureerd in kaart brengen, ordenen en van een prioriteit voorzien.		
Het waterschap ordent gegevens door het inrichten van kernregistraties onder het motto: eenmalig opslaan, meervoudig gebruik.		
Het waterschap implementeert de kaders voor informatieveiligheid en de zorg voor informatieveiligheid wordt ingebed in de organisatie.		
In 2019 is informatie actief ontsloten om waterbewustzijn te vergroten en informatie/kennis optimaal te delen.		

N.a.v. de in het voorjaar vastgestelde informatiestrategie is nagedacht over een set nieuwe maatregelen die beter aansluit bij de doelen uit de informatiestrategie. Deze maatregelen zijn meer op de toekomst gericht en omvatten de ambities die zijn beschreven in de informatiestrategie. Voorgesteld wordt daarom om de huidige maatregelen om te zetten naar de onderstaande:

Wijzigingsvoorstel:

Nieuwe maatregelen Informatie	2017
Het waterschap maakt waar mogelijk zijn processen en diensten digitaal om zo het fundament te leggen voor de digitale overheid en innovaties in de bedrijfsvoering.	
Het waterschap houdt de datakwaliteit op orde, realiseert een veilige infrastructuur voor het actief en open delen van gegevens met de omgeving.	
Het waterschap zorgt voor de benodigde gegevensaansluitingen in de overheidsketen, waarmee we onder andere invulling geven aan de Omgevingswet.	
Het waterschap zorgt voor betrouwbare informatievoorziening, implementeert de kaders voor informatieveiligheid waarbij de zorg voor informatieveiligheid wordt ingebed in de organisatie.	
Het waterschap initieert continue informatie-innovaties waarmee we invulling geven aan een maatschappelijke behoefte of omdat we er voordeel mee kunnen halen in kwalitatieve of financiële zin.	

Inkoop blijft in ontwikkeling

De inkoopfunctie is vol in ontwikkeling. De basisprocessen zijn op orde. Vanaf 2018 wordt inkoop steeds meer ingezet als middel om beleidsdoelen te realiseren. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de afspraken uit het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en Duurzaam GWW 2.0.

Via de Waterkrachtsamenwerking zijn raamovereenkomsten afgesloten voor technische groothandel en ingenieursdiensten. Binnen Waterkracht zal het komende jaar gewerkt worden aan het contractmanagement van deze raamovereenkomsten, waar ook een Past Performance methodiek wordt ontwikkeld. Hierdoor kunnen de leveranciers binnen de raamovereenkomst(en) beoordeeld worden op de geleverde prestaties en kunnen daar consequenties aan verbonden worden.

Inkoop ontwikkelt eind 2017 plannen om verder te professionaliseren in samenwerking met WDO-Delta. Beide organisaties hebben een opgave om verder te professionaliseren en uitvoering te geven aan de ambities van het bestuur. Zichtbaar is dat de organisatie nu niet kan voldoen aan die opgave, wat met name tot uitdrukking komt in het inhuren van externe professionals.

Organisatie & Personeel

Doorontwikkeling Zuiderzeeland

In 2016 heeft de evaluatie Water Werkt plaatsgevonden. 2017 staat in het teken van de doorontwikkeling Water Werkt. Een van de conclusies uit de evaluatie was dat er nog winst te behalen is in het doorvertalen van doelen naar gedrag en houding. Inmiddels is er een ontwikkelprogramma opgesteld, waarbij de belangrijkste leerdoelen uit de evaluatie zijn gecombineerd met de leervragen uit de communicatiestrategie en het bestuursprogramma. Deze zijn in de ZZL Academie ver-

werkt in een managementdevelopmentprogramma en leerlijnen voor de medewerkers. Daarnaast wordt gekeken op welke wijze er meer slagkracht kan worden bereikt door het bundelen van taken van verschillende afdelingen. Vanaf het moment dat de nieuwe secretaris-directeur er is, wordt er ook verder invulling gegeven aan de beschrijving van de koers voor de (midden)lange termijn. Uitwerking van deze onderwerpen gebeurt in nauwe samenwerking tussen college en organisatie.

Participatiewet

Binnen Zuiderzeeland is tot op heden één medewerker (muskusrattenbeheerder) aangenomen die valt onder de doelgroep van de Participatiewet. Verder zijn in onlangs gestarte aanbestedingen (bijvoorbeeld catering, groenvoorziening en (industriële) schoonmaak) social return en de inzet van medewerkers vanuit de Participatiewet opgenomen. Tevens heeft het UWV in 2016 een scan gedaan naar de plaatsingsmogelijkheden voor mensen uit de doelgroep. In 2017 is het rapport hiervan opgeleverd. Hieruit blijkt dat de grootste kansen om participatiekandidaten in te zetten liggen in de hoek van locatiebeheer, schoonmaak en groenbeheer. Dit zijn taken die nu door het waterschap worden uitbesteed. De verantwoordelijke managers zijn nu samen aan het onderzoeken hoe ze deze kansen kunnen invullen. Het college streeft ernaar om de consequenties van de Participatiewet zoveel mogelijk budgetneutraal uit te voeren. Daar waar knelpunten ontstaan, worden bestuursvoorstellen voorbereid.

Waterkracht Personele Zaken

In 2017 wordt het huidige traineeship geëvalueerd, met als doel in 2018 opnieuw een traineeship te starten. Met ondersteuning van de Waterkracht Academie is het voornemen om de trainees zelf te begeleiden op het gebied van training & coaching. Op die manier maken we gebruik van de talenten die we binnen onze waterschappen hebben, wat tevens een kostenverlagend effect heeft. Ook is in 2017 gezamenlijk het E-HRM-systeem geïmplementeerd en wordt bekeken welke vervolgmodules we verder gaan implementeren, bijvoorbeeld op gebied van Learning & Development. Daarnaast wordt er op dit moment onderzoek gedaan naar mogelijke samenwerkingsvormen op gebied van personeels- en salarisadministratie en functioneel beheer van het E-HRM-systeem.

ZZL Academie

In 2017 is de visie op leren en ontwikkelen vastgesteld. De essentie hierin is dat blijvend leren cruciaal is om goed te anticiperen en te reageren op huidige en toekomstige ontwikkelingen. De leer- en ontwikkelactiviteiten zijn gericht op het bereiken van de organisatiedoelstellingen. Waterschap Zuiderzeeland en de individuele medewerker hebben hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Het aanbod van de ZZL Academie richt zich elk jaar op de verschillende leerlijnen binnen de organisatie. Zo is er naast het managementdevelopmentprogramma bijvoorbeeld ook een leerlijn adviseren voor adviseurs georganiseerd. De focus voor 2017 en 2018 ligt op thema's als 'omgevingsbewustzijn' (mede op basis van het bestuursprogramma) en 'communicatieve organisatie' (ingegeven vanuit de nieuwe communicatiestrategie).

Duurzaam inzetbaar

Doordat werktijden en arbeidsrelaties flexibeler worden, vervaagt de grens tussen werken en privé en werken we langer door. Om de medewerkers van Zuiderzeeland zo lang en duurzaam mogelijk inzetbaar te houden, stimuleert en faciliteert het waterschap zijn medewerkers om te werken aan hun gezondheid en werkplezier. De ZZL Academie biedt hier specifieke activiteiten voor aan en daarnaast is het een onderwerp in de verschillende leerlijnen. Ook heeft de organisatie per 1 juli een nieuwe arbodienst die dit gedachtegoed expliciet ondersteunt en daarover adviseert.

Personeel in cijfers	jun-17	2016	jun-16	2015
Totale formatie in fte's	261,2	261,2	261,2	261,2
Formatie vast in fte's	259,4	259,4	259,4	259,4
Formatie tijdelijk in fte's	1,8	1,8	1,8	1,8
Totale bezetting in fte's	255,28	252,68	251,63	247,6
Vaste bezetting in fte's	253,58	251,98	250,93	247,56
Tijdelijke bezetting in fte's	1,7	0,7	0,7	0,9
Aantal medewerkers	279	276	274	267
Gemiddelde leeftijd	45	45	45	45
Aantal vrouwen	84	81	76	75
Aantal deeltijders	99	91	82	78
Instroom medewerkers	11	20	15	16
Uitstroom medewerkers	10	13	9	18
Ziekteverzuim	4,30%	4,68%	5,07%	5,84%

Formatie

De totale formatieomvang bedraagt op dit moment 261,2. In de eerste helft van 2017 hebben zich geen wijzingen voorgedaan. Vanaf juli wordt rekening gehouden met een extra formatieplaats voor de functie programmadirecteur. Daarnaast zijn via Waterkracht twee trainees aan de slag binnen het waterschap.

Ziekteverzuim

Het verzuimpercentage ligt onder de norm van 4,5% die we voor dit jaar gesteld hebben. Het percentage laat, net als vorig jaar, een daling zien. Vanuit HRM is vitaliteitsmanagement opgezet. Vitaliteitsmanagement is onderdeel van een bredere context en is één van de bouwstenen voor duurzame inzetbaarheid. Vitaliteit is meer dan het ontbreken van gezondheid en klachten. Het gaat ook over energie, motivatie, plezier en geluk.

Vanuit HRM worden er activiteiten ontplooid om medewerkers te stimuleren tot gezond en productief langer doorwerken en het behouden van plezier in het werk door middel van een zogenaamd vitaliteitsprogramma. Medewerkers kunnen hierbij op een laagdrempelige manier kennismaken met activiteiten ter bevordering van gezondheid van lichaam en geest. Tevens sluit dit programma aan bij de verschuiving die plaats heeft gevonden in het denken over arbeid en gezondheid. Namelijk van een negatieve invalshoek "het centraal staan van het voorkómen van ziekte en uitval" naar een positieve invalshoek "het bevorderen van welzijn, employability en gezondheid".

Scan lasten gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid

In de afgelopen periode is een scan uitgevoerd naar de premies en lasten die het waterschap betaalt voor gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Deze lasten worden indirect via een premie door het UWV in rekening gebracht bij het waterschap. In deze scan is voor alle lopende dossiers bekeken of de toekenning van het percentage arbeidsongeschiktheid (nog) klopt met de huidige situatie van de ex-werknemer. Waar nodig zijn aanpassingen doorgevoerd. Deze aanpassingen leiden voor het waterschap tot een besparing van circa € 100.000 per jaar op de personeelslasten. Hiermee zal rekening worden gehouden bij het opstellen van de begroting. Vanuit de scan zijn tevens aanbevelingen gedaan, gericht op het beperken van het aantal schadedossiers in de toekomst.

Maatregelen Organisatie en personeel	2016	2017
Jaarlijks evalueren en indien nodig aanpassen van het opleidingsaanbod van de ZZL Academie, om de vakbekwaamheid en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers te faciliteren.		
Verder uitwerken van de cao-afspraken omtrent mobiliteit, om een bijdrage te leveren aan de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.		

Voortgang investeringen programma Algemeen

De investeringsuitgaven voor het programma Algemeen bestaan in 2017 voor een belangrijk deel uit de uitgaven voor renovatie van de kantoren. Hieronder wordt kort ingegaan op de voortgang van de investeringen.

De renovatie voor het hoofdkantoor is afgerond en ook regiokantoor Emmeloord is volgens de uitgangspunten van Samen Beter Werken ingericht. De doelstellingen voor de verbouwing met betrekking tot verduurzaming en hergebruik zijn gehaald. Door onder andere warmte- en koudeopslag in de bodem, het plaatsen van zonnepanelen op het dak en hergebruik van meubilair is hier invulling aan gegeven. In het nieuwe kantoor is ook zichtbaar aandacht voor de herkenbaarheid van en trots op het werk waar het waterschap iedere dag mee bezig is. Het overgrote deel van de investeringsuitgaven voor Samen Beter Werken zal eind 2017 gerealiseerd zijn. Regiokantoor Larserbos staat, conform Voorjaarsnota, voor een deel in 2018 gepland. De werkzaamheden rondom duurzaamheidspakket 3 (€ 0,4 miljoen) worden doorgeschoven naar 2018.

De investering vervangen buitenzonwering is doorgeschoven naar 2020. Tijdens de verbouwing van het Waterschapshuis is een aantal reparaties uitgevoerd, waardoor vervanging van de buitenzonwering nog niet nodig is. Het volledige krediet van € 0,2 miljoen wordt doorgeschoven naar 2020.

De aanbesteding voor de servers vanuit de investering Vervangen server hardware is middels mini-competitie binnen de raamovereenkomst uitgezet. In de tweede helft van 2017 zal de nieuwe server in gebruik genomen worden. Dit is fase 1 van de migratie van ons serverpark naar Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDODelta) in Zwolle. Na plaatsing van het serverpark zal fase 2 starten, waarin er gebouwd wordt aan een gezamenlijk domein met WDODelta. Naar verwachting wordt fase 2 in het eerste halfjaar van 2018 afgerond. Voor fase 2 wordt € 0,2 miljoen doorgeschoven naar 2018.

Na het afronden van de marktconsultatie is in 2017 de aanbesteding voor het project Digitalisering uitgevoerd. De aanbestedingsprocedure is vertraagd door de keuze van de vorm van aanbesteden. De planning is om in november de overeenkomst af te ronden en te starten met het implementatieplan. Implementatie zal daardoor voornamelijk in 2018 plaatsvinden. Hiervoor wordt +/- € 0,5 miljoen doorgeschoven naar 2018.

3. Programma Waterveiligheid

OVERZICHT VAN DE UITGEVOERDE WERKZAAMHEDEN IN 2017

3.1 Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren

Onderhoud op orde

Er zijn geen grote stormen of bijzondere schades geweest. De belangrijkste onderhoudsmaatregelen die zijn uitgevoerd zijn het bijstorten van stortsteen, herzetten van dijkbekleding, onderhouden van drainage, maaien van de dijken, vernieuwen van afrasteringen en het ruimen van vuil na hoogwater.

Samen met de gemeente Noordoostpolder en de provincie Flevoland zijn de mogelijkheden verkend voor een fiets- c.q. inspectiepad op de Zwartemeerdijk. In september heeft de Algemene Vergadering ingestemd met het voorstel om dit fiets- c.q. inspectiepad samen met de medeoverheden aan te leggen.

Beheer geprofessionaliseerd met meerjarenonderhoudsplan

Het uitvoeren van inspecties, onderhoud en het herstellen van schade aan de waterkeringen behoort tot het reguliere beheer. In juli 2017 is een nieuw meerjarenonderhoudsplan vastgesteld door het college. In dit plan is het grootschalige planmatige onderhoud zoals maaien, vervangen van bekleding en bijstorten van stortsteen beschreven en geraamd. Inspecties leveren door een slimme koppeling in software direct input op voor het onderhoudsplan. Hiermee voldoet dit werkproces ook aan de zorgplicht.

Implementatie zorgplicht is op stoom

Waterschap Zuiderzeeland beheert ruim 200 kilometer primaire waterkeringen. Het Rijk is toezichthouder voor de primaire keringen en heeft het nieuwe kader opgesteld. In 2015 is het waterschap beoordeeld op basis van het nieuwe kader. De uitkomsten geven aanleiding voor een aantal procesverbeteringen. Een deel van de verbeteringen is reeds doorgevoerd, waaronder het hierboven genoemde meerjarenonderhoudsplan en het calamiteitenplan. De andere verbetervoorstellen (beheerregister en vergunningenproces) worden in het resterende deel van 2017 gerealiseerd. De veiligheidsrapportage over het jaar 2017 wordt aan het einde van het jaar opgesteld. Tevens vindt in de tweede helft van 2017 een interne audit plaats en wordt in 2018 de eerste 0-meting door het Rijk uitgevoerd.

Maatregelen Beheer en Onderhoud	2016	2017
Het waterschap voert periodieke onderhouds-, inspectie- en schadeherstelwerkzaamheden uit.		
Het waterschap implementeert het nieuwe kader zorgplicht primaire waterkeringen en past dit toe.		
In 2018 evalueren en waar nodig aanpassen van het beleid waterkeringen en medegebruik.		

Polders ook in de toekomst veilig

Begin 2017 is een waterveiligheidsagenda opgesteld. Hierin zijn voor het programma Waterveiligheid alle werkzaamheden visueel weergegeven voor de periode 2017 t/m 2022. De waterveiligheidsagenda wordt ingezet als communicatiemiddel en geeft overzicht aan bestuur en organisatie.

Eén van de belangrijkste onderwerpen binnen de waterveiligheidsagenda is de implementatie van de (nieuwe) overstromingsnormen. Het waterschap steekt hierin veel tijd en energie om stappen te zetten. Zo is een plan van aanpak opgesteld voor het beoordelen van primaire keringen. Daarmee bepalen we hoe onze keringen presteren door de bril van de nieuwe normen. In september heeft de AV ingestemd met het proces 'beoordelen primaire keringen'. In het beoordelingsproces starten we met het traject IJsselmeerdijk (Lelystad tot de Ketelbrug) omdat dit traject het meest urgent is. Tevens wordt waar mogelijk rekening gehouden met initiatieven van derden rond waterkeringen (zoals Almere Poort, de ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven bij Urk, kustzonevisie van gemeente Lelystad, windmolens en zonnepanelen). Mogelijke koppeling van deze ontwikkelingen aan de waterveiligheidsopgave vraagt vaak om een vervroegde beoordeling van de kering.

Het waterschap heeft vier projecten aangemeld bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HW-BP). Het eerste project betreft de vier waterkerende constructies achter de Kadoelerkeersluis. De

andere drie projecten zijn nieuw en dit jaar aangemeld bij het voorlopige HWBP 2019-2024. Het gaat om het project IJsselmeerdijk, project Zuidermeerdijk ter plaatse van Maritieme Servicehaven en IJmeerdijk ter plaatse van Almere Poort. Voor de laatste twee projecten wordt bekeken of de koppeling tussen het ruimtelijk initiatief en de waterveiligheidsopgave meerwaarde oplevert. Voor een aantal van genoemde projecten worden in 2017 bestuurlijke voorstellen verwacht. Dit houdt in dat verwacht wordt dat 2022 alle beoordelingen zijn afgerond. De maatregel wordt aangepast, het doel wordt met de herziening van het WBP meegenomen.

Maatregelen Primaire Keringen - Nieuwe Normering	2016	2017
Uiterlijk 2021 beoordeelt het waterschap alle primaire waterkeringen aan de nieuwe veiligheidsnormen en brengt versterkingsmaatregelen met financiële consequenties in beeld.	✓	✓
Het waterschap wil maatschappelijke meerwaarde creëren door kansen vanuit de samenleving te benutten bij het uitwerken van onze waterveiligheidsopgave.	✓	✓

Wijzigingsvoorstel:

Primaire Keringen - Nieuwe Normering:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Uiterlijk 2021 beoordeelt het waterschap alle primaire waterkeringen aan de nieuwe veiligheidsnormen en brengt versterkingsmaatregelen met financiële consequenties in beeld.	Uiterlijk 2022 beoordeelt het waterschap alle primaire waterkeringen aan de nieuwe veiligheidsnormen en brengt op basis daarvan indicatief de hieruit voortvloeiende opgave in beeld.
	Toelichting: Conform AV voorstel (sept 2017) wordt de termijn van 2021 verschoven naar 2022. De versterkingsmaatregelen zullen niet gelijk na de beoordeling in kaart zijn. Wel kan indicatief een beeld gemaakt worden van de opgave.

Vorbereidingen getroffen voor nieuwe regionale keringen

Met de nieuwe normen vervalt de primaire status voor de waterkeringen tussen de Kadoelerkeersluis en Blokzijl. Tot 1 januari 2019 geldt een overgangstermijn voor deze keringen. De provincies Flevoland en Overijssel zijn bevoegd om de kering aan te wijzen als regionale kering. In 2017 wordt hiertoe samen met de provincies een voorstel uitgewerkt. Besluitvorming vindt in 2018 plaats. Mocht versterking van deze keringen nodig zijn, wordt dit nog eenmalig betaald vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

De provincie Friesland heeft een waterkering in Lemmer-Zuid aangewezen als regionale kering. In 2027 moet deze voldoen aan de gestelde norm. In 2018 wordt de beoordeling van de kering in Lemmer-Zuid afgerond en wordt duidelijk welke vervolgstappen nodig zijn.

Acht van de tien buitendijkse gebieden reeds op orde

Acht van de tien buitendijkse gebieden zijn op orde. Alleen de gebieden De Eemhof en Haven Zeewolde zijn nog niet op orde. De Eemhof zit nog in de beoordelingsfase. De verwachting is dat de beoordelingsrapportage in het vierde kwartaal door het college wordt vastgesteld. In de haven Zeewolde is één van de drie deelgebieden verbeterd (deelgebied Noordereiland). Voor de andere twee deelgebieden (Pluuthaven en Rede) lopen er nog vergunningprocedures (Pluuthaven) en een bezwaarprocedure (Rede). Als de procedures goed verlopen, wordt in 2018 de eerste toetsronde, inclusief verbeteropgave, voor de tien buitendijkse regionale keringen afgerond.

Figuur 3: buitendijkse gebieden

Overzicht buitendijkse gebieden:
Acht van de tien buitendijkse gebieden zijn op orde. De overige 2 zullen naar verwachting in 2018 op orde zijn.

Maatregelen Regionale Keringen	2016	2017
Het waterschap maakt voor 2019 afspraken met de provincie over de toekomstige status van de keringen achter de Kadoelerkeersluis die de primaire status verliezen.		✓
Waterschap Zuiderzeeland toetst de regionale waterkering bij Lemmer-Zuid uiterlijk in 2017.		!
In 2018 toetst het waterschap de regionale buitendijkse gebieden waarvoor de zorgtaak al is geïmplementeerd aan de provinciale veiligheidsnormen. Voldoen deze regionale buitendijkse keringen niet, dan ziet het waterschap erop toe dat ze aan de provinciale veiligheidsnormen gaan voldoen.	●	●
In 2018 evalueert het waterschap het waterschapsbeleid en de beleidsregels voor de regionale buitendijkse keringen.	●	●
Het waterschap zorgt ervoor dat alle door de provincie aangewezen regionale buitendijkse keringen in 2018 voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland.	!	✓

Wijzigingsvoorstel:

Regionale Keringen: Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Waterschap Zuiderzeeland toetst de regionale waterkering bij Lemmer-Zuid uiterlijk in 2017.	Waterschap Zuiderzeeland beoordeelt de regionale waterkering bij Lemmer-Zuid uiterlijk in 2018. Toelichting: De focus ligt op dit moment op de beoordeling van de primaire keringen. Hiervoor ontvangt de Algemene Vergadering in het najaar een bestuursvoorstel. Het voorstel is daarom de beoordeling van de regionale waterkering Lemmer-Zuid door te schuiven. In 2018 wordt de beoordeling van de kering in Lemmer-Zuid afgerond en wordt duidelijk welke vervolgstappen nodig zijn.

Omwonenden betrokken bij planuitwerking Drontermeerdijk

De Drontermeerdijk bevindt zich in het effectgebied van de bypass bij Kampen (het project IJsseldelta-Zuid). Met de versterking van de Drontermeerdijk borgen we de waterveiligheid van Flevoland bij inzet van de bypass en verwijdering van de Roggebotsluis. In juni 2017 is een inloopavond georganiseerd met goede reacties van omwonenden en positieve aandacht in de lokale media. De jaren 2017 en 2018 staan in het teken van de planuitwerking. Dit betekent dat we het voorontwerp en definitief ontwerp maken en dat het grootste deel van de vergunningen- en planprocedures wordt doorlopen. Daarnaast voeren we onderzoeken uit en bepalen we de contracteringsstrategie. Begin 2019 wordt de planuitwerkingsfase afgerond. De versnelde uitvoering van het project IJsseldelta-Zuid fase 2, waaronder de versterking van de Drontermeerdijk met daarop de N306, is een besluit van het Rijk. Waterschap Zuiderzeeland is de uitvoerende partij. De kosten worden door het Rijk betaald.

Waterschap geeft met provincie vorm aan maatschappelijk proces Knardijk

De provincie Flevoland heeft in 2016 ingestemd met het voorstel om de regionale status van de Knardijk te laten vervallen. De afgelopen periode heeft het waterschap gewerkt aan kaders om de vertragende werking te borgen. In juni heeft de Algemene Vergadering zich hierover gebogen. Voorstel is dat de Knardijk, uit oogpunt van evacuatie, bij een dijkdoorbraak minimaal vijf dagen stand houdt. Zo wordt voorkomen dat in korte tijd zowel het Oostelijk als het Zuidelijk deel van Flevoland overstroomt. Hier is nog geen besluit over genomen. Het voorstel wordt in november 2017 opnieuw aan de Algemene Vergadering voorgelegd. Aandachtspunt is hoe wordt omgegaan met de cultuurhistorische waarde van de Knardijk. Waterschap Zuiderzeeland is met de provincie Flevoland in gesprek over de invulling van het maatschappelijk proces rond de statusverandering van de Knardijk. Ambitie is om met de omgeving in gesprek te gaan over de nieuwe mogelijkheden die het vervallen van de regionale status met zich meebrengt. De procesregels voor het maatschappelijk proces zullen aan de orde komen bij het voorstel in november. Het maatschappelijk proces start eind 2017 en loopt door naar volgend jaar.

Status kades in voorbereiding

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland liggen verschillende kades die soms belangrijk zijn in het voorkomen van wateroverlast. In de huidige situatie zijn de instandhouding en het beheer van de kades echter niet geborgd. De planning was om in 2017 een voorstel aan de AV aan te bieden over de toekomstige status van de kades. Op basis van de huidige planning schuift dit door naar 2018, omdat de focus in 2017 op de beoordeling van de primaire keringen ligt. De aanwijzing van overige keringen is een bevoegdheid van de Algemene Vergadering. Voorgesteld wordt om de hiervoor geformuleerde maatregel aan te passen aan de planning.

Maatregelen Keringen - Projecten	2016	2017
Waterschap Zuiderzeeland legt in 2017 voor de Knardijk functionele eisen vast om de vertragende werking te borgen.		
Waterschap en provincie organiseren in 2017 een maatschappelijk proces om in gesprek te gaan over de nieuwe mogelijkheden die het vervallen van de regionale status met zich meebrengt.		
In 2017 wordt een besluit genomen over het al dan niet aanwijzen van kades als overige kering.		
Het waterschap versterkt uiterlijk in 2021 de Drontermeerdijk tot de Reve-dam.		

Wijzigingsvoorstel:

Keringen - Projecten:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Waterschap en provincie organiseren in 2017 een maatschappelijk proces om in gesprek te gaan over de nieuwe mogelijkheden die het vervallen van de regionale status met zich meebrengt.	Waterschap en provincie organiseren in 2018 een maatschappelijk proces om in gesprek te gaan over de nieuwe mogelijkheden die het vervallen van de regionale status met zich meebrengt. Toelichting: De AV stelt in november 2017 de functionele eisen vast. Pas daarna start het proces.
In 2017 wordt een besluit genomen over het al dan niet aanwijzen van kades als overige kering.	In 2018 wordt een besluit genomen over het al dan niet aanwijzen van kades als overige kering. Toelichting: Omdat de focus in 2017 op de primaire keringen ligt, wordt voorgesteld het jaartal van de maatregel aan te passen naar 2018.

Voortgang investeringen Waterveiligheid

Op het gebied van waterveiligheid zijn in 2017 alleen investeringsuitgaven geraamd voor de verbeteropgave van de buitendijkse gebieden. Dit project is vertraagd doordat begin 2017 voor het gebied Haven Zeewolde nog geen overeenstemming was bereikt met alle woningeigenaren van Pluuthaven en er een bezwaarprocedure loopt tegen de plannen voor het deelgebied Rede. De overeenkomsten voor de plannen van Pluuthaven zijn inmiddels ondertekend en de vergunningprocedures zijn gestart. Indien alle procedures in 2017 worden afgerond, kan met de uitvoer van de werkzaamheden eind 2017 of begin 2018 worden gestart. Hiervoor wordt € 0,8 miljoen doorgeschoven naar 2018.

4. Programma Voldoende Water

15 juni vond de 1e wateraanvoerschouw plaats. Van de 1.017 sloten zijn er bij de schouwfase 23 afgekeurd.

1 juli vond de zomerschouw plaats. Van de 1.757 sloten zijn er in de schouwfase 654 afgekeurd.

Na afronding van de 1e wateraanvoerschouw en de zomerschouw zijn er dit jaar nog geen sloten de bestuursdwangfase ingegaan.

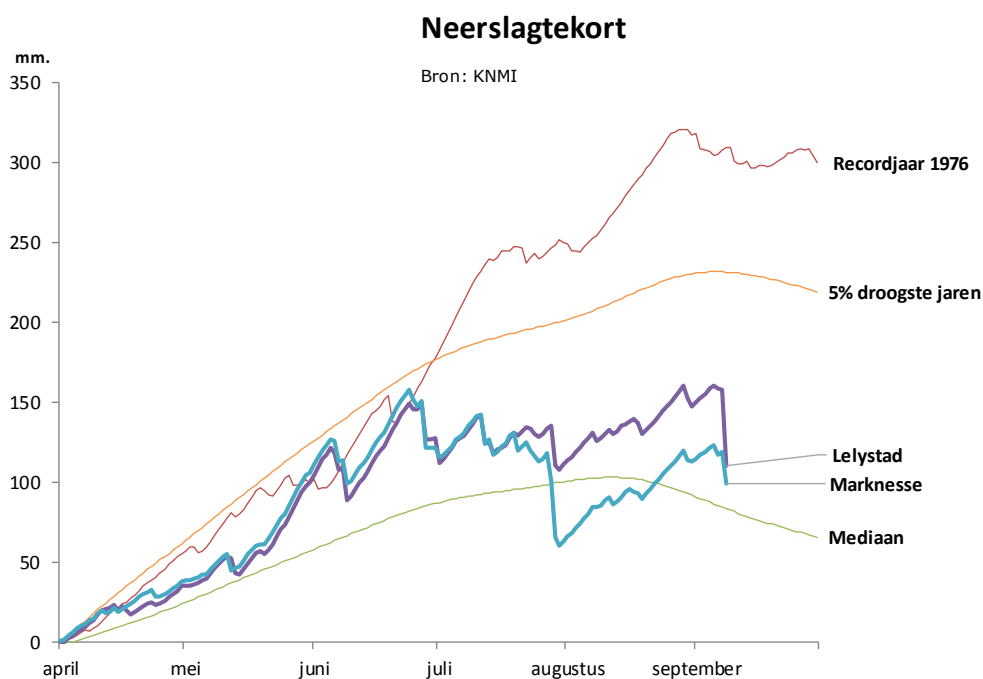
Door de ontstaanswijze van de polders liggen de meeste objecten in de Noordoostpolder.

De peilbesluiten Hoge Vaart en Zuidlob zijn al in procedure, peilbesluit Almere gaat binnenkort in procedure.

Van de overige 20% van de metingen worden de meetinstrumenten elke 3 maanden uitgelezen.

4.1 Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

Beheer en onderhoud verbeterd door samenwerking, participatie en goed gegevensbeheer

Samen aan de slag in stedelijk gebied

In Lelystad hebben we dit jaar de primeur met inwoners die “de handen aan de schop slaan”. De stichting Wijkraad Waterwijk en Landerijen heeft een deel van het maaibeheer van het waterschap overgenomen. Met een groep vrijwilligers met “afstand tot de arbeidsmarkt” gaat de stichting dit jaar het riet maaien. Dit alles in samenwerking met onze medewerkers en de aannemer die normaal gesproken het maaiwerk zou uitvoeren. Na afloop van het groeiseizoen zal er geëvalueerd worden om te kijken of het initiatief een vervolg kan krijgen.

Meer zicht op nieuwe methoden muskusrattenbeheer

Het beheer van muskusratten lijkt aan het begin van een nieuw tijdperk te staan. De landelijke veldproef zit in de afrondingsfase. De proef met objectbescherming in Lelystad heeft laten zien dat dit resulteert in een grotere populatie muskusratten die ook nog eens meer graafschade veroorzaakt. De informatievoorziening over de proef richting bewoners heeft ertoe bijgedragen dat er veel vertrouwen is in het werk van het waterschap. Begin 2018 worden de eindresultaten van de landelijke proef verwacht. De Clicky-technologie waarmee muskusrattenbeheer toetreedt tot “the internet of things” gaat de efficiëntie van velduren van beheerders vergroten. Ook de ontwikkeling van het speuren naar door muskusratten bewoonde gangen met drones die zijn uitgerust met warmtecamera's is een ontwikkeling die kan leiden tot een efficiëncyslag. De populatie muskusratten in de Noordoostpolder is gedaald naar een historisch laag niveau. Het volledig muskusrattenvrij maken van deze polder is binnen handbereik. Naar al deze ontwikkelingen kijken onze landelijke partners over onze schouders mee.

De veldproef Lelystad-west is begin dit jaar afgerond. Na een maand zijn er in het proefgebied +500 muskusratten gevangen. Dit is terug te zien in de vangstcijfers t.o.v. vorig jaar.

Verbeterd gegevensbeheer als basis voor legger, beheerregister en onderhoud

Goed gegevensbeheer is essentieel voor een goede uitvoering van onze onderhoudstaken. De afgelopen tijd is er veel aandacht geweest voor de verbetering van het gegevensbeheer en de bijbehorende werkprocessen. Er is een robuuste databasestructuur ontwikkeld waarin kerngegevens en procesgegevens eenduidig worden geregistreerd. Met bijbehorende software worden de gegevens ontsloten voor het beheer en onderhoud van het watersysteem. Ook de legger en het beheerregister worden ermee actueel gehouden. Deze verbeteringen zijn terug te zien in de actuele meerjarenonderhoudsplannen. Bij gegevensstromen is papier vervangen door digitale verwerking rechtstreeks vanuit het veld naar de database. Ook het leggerproces wordt volledig ondersteund door bovengenoemde software. Dit jaar nog verwachten we dat de 'legger vaarten en tochten' en de 'stedelijke legger' van Lelystad met dit systeem zal worden geactualiseerd. Ook het beheerregister, wat in feite een verzameling van gegevens is in onze database, komt met het verbeterde gegevensbeheer steeds beter op orde.

Herprofileren kavelsloten

Herprofileren van kavelsloten is een verantwoordelijkheid van de direct aangrenzende kaveleigenaren. Met zijn beleid over kavelsloten heeft het waterschap tot nu toe dan ook vooral ingezet op communicatie en voorlichting over het belang van een goede afwatering en de eigen rol van veelal

de agrarische aangeland. Het waterschap bekijkt binnenkort of en in hoeverre de huidige werkwijze toereikend is.

Stand van zaken meten en monitoren waterkwantiteit

In 2015 is een meetplan waterkwantiteit opgesteld. Daarbij zijn ook de werkprocessen rondom het inwinnen van gegevens beschreven. Begin 2017 is het meetplan waterkwantiteit geïmplementeerd. Vanaf dat moment (en voor veel meetpunten al eerder) worden alle metingen uit het meetplan uitgevoerd, gevalideerd en opgeslagen. 80% van de metingen is actueel (online) beschikbaar. Op dit moment realiseren we een totale vulling van de database rond de 94%. De 6% uitval is toe te schrijven aan storingen van de meetapparatuur, foutieve meetwaarden, etc.

Maatregelen Zorgplicht Voldoende Water	2016	2017
Het waterschap vult de zorgplicht voor het watersysteem in door de legger actueel te houden en door planmatig beheer en onderhoud van het watersysteem, de gemalen en de kunstwerken.		
Het waterschap start in 2016 met het opbouwen van een beheerregister watergangen.		
Jaarlijks voert het waterschap zijn plan uit voor het meten en monitoren van waterstanden en debieten.		
In 2018 zijn aangelanden zich bewust van het belang van een juiste profilering van sloten en zijn deze in 2021 zodanig op orde dat wateroverlast wordt voorkomen.		
In 2018 verkent het waterschap de mogelijkheden van flexibeler peilbeheer.		
Vanaf 2016 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel dat vrijkomt uit watergangen, taluds, plasbermen, dijken e.d. op duurzame en kosteneffectieve wijze kan worden verwerkt.		
Het waterschap voorkomt graafschade aan de keringen door muskusratten, beverratten en mollen te vangen.		
Het waterschap heeft, uiterlijk in 2017, een visie over hoe, in een deel van ons beheergebied, aangelanden participeren bij beheer en onderhoud van het watersysteem. Uiterlijk in 2019 moet dit hebben geleid tot een andere handswijze.		

Wijzigingsvoorstel:

Zorgplicht Voldoende Water:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap heeft, uiterlijk in 2017, een visie over hoe, in een deel van ons beheergebied, aangelanden participeren bij beheer en onderhoud van het watersysteem. Uiterlijk in 2019 moet dit hebben geleid tot een andere handswijze.	Het waterschap zoekt vanaf 2017 naar mogelijkheden om, in een deel van ons beheergebied, aangelanden te laten participeren in beheer en onderhoud van het watersysteem. Uiterlijk in 2019 moet duidelijk zijn wat de gewenste manier van werken is. Toelichting: er komt geen visie, maar we gaan d.m.v. projecten mogelijkheden verkennen.

Klant staat centraal

Het reguleren van grondwateronttrekkingen is inmiddels ingebed in de reguliere werkprocessen. Dit jaar is gestart met het verbeteren en aanpassen van het grondwaterbeleid. Een aantal verbeteringen is al verwerkt in de Keur die begin dit jaar inwerking is getreden. Als voorbeeld: de algemene regels zijn verbeterd en het waterschap heeft nu de mogelijkheid om indien nodig aanvullende voorwaarden te stellen. Op dit moment wordt gewerkt aan het verder invullen en verbeteren van het beleid. Het uitgangspunt daarbij is de klant zo goed mogelijk te bedienen: duidelijke regels en een snelle afhandeling van procedures. Besluitvorming over het herijkte beleid is voorzien in 2018.

Maatregelen Grondwaterbeheer	2016	2017
In 2017 herijkt het waterschap zijn operationeel grondwaterbeleid.		

Wijzigingsvoorstel:

Grondwaterbeheer:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
In 2017 herijkt het waterschap zijn operationeel grondwaterbeleid.	In 2018 herijkt het waterschap zijn operationeel grondwaterbeleid.

Flevolandse vertellen verhaal van polder

Het operationeel kader voor het beheer en onderhoud van cultuurhistorische objecten van het waterschap is geïmplementeerd. Via reguliere werkprocessen draagt het waterschap zorg voor het behoud van cultuurhistorische waardevolle objecten. Om ervoor te zorgen dat de kosten van het behoud niet te hoog worden houdt het waterschap daarover de vinger aan de pols.

Verder zijn samen met gebiedspartners en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed verhalen opgehaald bij Flevolandse. Deze verhalen maken samen 'het verhaal van de polder'. De betrokken partijen zetten in op het uitdragen van dit verhaal door communicatieprojecten. Eind van dit jaar krijgt dit vorm.

Inwoners weten het Dijk & waterfonds ook dit jaar goed te vinden. Het fonds is dit jaar bijna uitgeput. Het aantal aangevraagde en toegekende initiatieven is als volgt:

- Oktober 2016 tot februari 2017: vier aanvragen ingediend en drie toegekend. Een aanvraag is niet in behandeling genomen omdat niet werd voldaan aan procedurele voorwaarden.
- Februari tot mei 2017: zes aanvragen ingediend en drie toegekend. Drie aanvragen zijn afgewezen omdat ze niet passend zijn binnen het fonds en/of er sprake was van een eenmalig evenement.
- Voor de laatste aanvraagronde van mei tot november is er nog € 9.311,- beschikbaar van de € 100.000,- die jaarlijks beschikbaar is.

Aan het eind van dit jaar evalueert het waterschap de werking van het fonds.

Maatregelen Belevingswaarde	2016	2017
Het waterschap stimuleert het medegebruik van het watersysteem door inzet van het Fonds Dijk en Water.		
In 2020 wordt het kader voor beheer en onderhoud van cultuurhistorische objecten geëvalueerd.		

Wijzigingsvoorstel:

Belevingswaarde:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap stimuleert het medegebruik van het watersysteem door inzet van het Fonds Dijk en Water.	Het waterschap stimuleert het medegebruik van het watersysteem en de keringen door inzet van het Dijk & waterfonds.
	Toelichting: het gaat om een tekstuele wijziging: de naamgeving in de maatregel is hiermee in lijn met de naam van het fonds, dat zowel betrekking heeft op het watersysteem als de keringen.

Vorbereiding renovatie gemaal Vissering op stoom

Het project Renovatie en verduurzaming gemaal Vissering zit in de voorbereidingsfase. Deze fase kenmerkt zich door een nieuwe wijze van aanbesteden, technische specificatie en projectmanagement. Het proces waarin we zitten is vernieuwend. We stimuleren om kennis en innovatie uit de markt te halen om een maximaal resultaat te halen op het gebied van verduurzaming.

4.2 De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

Bodemdaling: nieuwe fase in het proces van start

Het waterschap draagt zorg voor een goed functionerend watersysteem, waarbij de kans op wateroverlast zo effectief mogelijk wordt beperkt. Het waterschap toetst elke zes jaar het watersysteem aan de Flevolandse normen voor wateroverlast. Daarmee voldoet het waterschap aan de kaders die de provincie Flevoland heeft opgenomen in de 'Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland 2012'. Het waterschap heeft de provincie verzocht de toetsing van 2018 te laten vervallen. De reden hiervoor is dat er geen nieuwe inzichten zijn die leiden tot een wezenlijk ander toetsresultaat. De laatste toetsing van het watersysteem is in 2012 uitgevoerd. Toen is al twee toetsrondes vooruitgekeken (zichtjaar 2024) om eventuele maatregelen tijdig te kunnen programmeren. Het waterschap blijft zich inzetten om de opgave uit de toetsing van 2012 op te lossen. Een deel van die wateropgave is al opgelost. Voor het bodemdalingsgebied in de Noordoostpolder werkt het waterschap nauw samen met provincie en gemeente, betrokken agrariërs en andere stakeholders om bewustwording en transformatie naar een duurzaam landgebruik op gang te brengen.

Dit jaar is in dit gebiedsproces een nieuwe fase ingeluid. Via een brede bijeenkomst zijn betrokkenen erover geïnformeerd dat de bodem daalt en dat dit gevolgen heeft voor de gebruiksmogelijkheden. Vervolgens is via tien keukentafelgesprekken met zo'n dertig agrariërs gesproken over hun ervaringen nu, mogelijke maatregelen voor de korte termijn en over hoe zij de toekomst richting 2050 zien. Dit heeft geresulteerd in een aantal kennisvragen en mogelijke oplossingen. Dit geeft de start aan van de volgende fase: kennis delen en verkennen. Begin 2018 voorzien we besluitvorming over het wel of niet uitvoeren van maatregelen voor de korte termijn. Ondertussen zetten de overheden ook in op het verder bouwen aan het proces om de transitie naar een duurzaam landgebruik te realiseren.

Een van de kennisvragen die het waterschap dit jaar onderzoekt gaat over mogelijke oorzaken van de vernatting die agrariërs ervaren. Hierbij worden ook de effecten van de waterhuishoudkundige inrichting rondom Schokland onderzocht. Deze kennisvraag onderzoekt het waterschap in samenhang met andere opgaven die rondom Schokland spelen. Zo is er vanuit het project Nieuwe Natuur een initiatief om nieuwe natuur te realiseren aan de zuidkant van Schokland. Begin dit jaar heeft de Algemene Vergadering besloten deze ontwikkeling te ondersteunen met een financiële bijdrage voor het treffen van waterhuishoudkundige maatregelen. Ook participeert het waterschap in de siteholdergroep voor het behoud en uitdragen van het werelderfgoed.

Vorig jaar is het project Spaarwater gestart om te verkennen of bodemdaling is af te remmen met innovatieve en waterbesparende drainagetechnieken. In nauwe samenwerking met provincie, kennisinstelling en enkele agrariërs in Flevoland is hiervoor een pilot gestart. Dit jaar zijn de systeemgestuurde drainages aangelegd op twee kavels in gebieden die gevoelig zijn voor bodemdaling. Zowel in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland als de Noordoostpolder. De gegevens van het meetnet worden continu online ontsloten. De pilot zal drie jaar draaien.

Maatregelen Wateroverlast	2016	2017
Het waterschap heeft en houdt zicht op de kans op wateroverlast via een zesjaarlijkse toetsing.		
Om lokale wateropgaven op te lossen en bodemdalingsgebieden op de korte termijn te optimaliseren: afwegen, plannen en uitvoeren van technische maatregelen tot een maatschappelijk aanvaardbaar kostenniveau (MKBA – maatschappelijke kosten-baten analyse).		
Om bodemdalingsgebieden op de lange termijn te transformeren: in afstemming met gebiedspartners werkt het waterschap aan een passende norm en passend landgebruik voor bodemdalingsgebieden.		

Wijzigingsvoorstel:

Wateroverlast:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap heeft en houdt zicht op de kans op wateroverlast via een zesjaarlijkse toetsing.	Het waterschap heeft en houdt zicht op de kans op wateroverlast. Toelichting: Het waterschap heeft de provincie verzocht de toetsing van 2018 te laten vervallen.

Bodemkwaliteit: voortvarend aan de slag met kennisontwikkeling en samenwerking

Het Actieplan Bodem en Water heeft ervoor gezorgd dat er meer aandacht is ontstaan voor het verbeteren van de bodemkwaliteit. Dit jaar zijn het waterschap en betrokken partijen ook voortvarend aan de slag met kennisontwikkeling en samenwerkingsprojecten op dit thema:

- Flevolands initiatief: het waterschap is samen met de provincie, kennisinstellingen en marktpartijen betrokken bij een onderzoek dat getrokken wordt door Aeres Hogeschool. Dit onderzoek richt zich op technieken en methoden waarmee bodemverdichting en bodemdaling beter in beeld kunnen worden gebracht.
- Landelijk initiatief: het waterschap participeert met diverse andere partijen in een onderzoeksprogramma van Wetsus gericht op het ontwikkelen van kennis over bodemkwaliteit.

Daarnaast werken waterschap, provincie en agrariërs aan diverse projecten van het Actieplan Bodem en Water aan o.a. het verbeteren van de bodemkwaliteit ([zie programma Schoon Water](#)). Ook zijn in 2017 stappen gezet in het ontwikkelen van groenblauwe diensten ([zie programma Schoon Water](#)). Het terugbrengen van organische stof in de bodem heeft een positief effect op de bodemkwaliteit en daarmee het vermogen om water te bergen.

Ook met het vasthouden van water op de hogere delen van een peilvak, zou het waterschap de bergingsruimte optimaler kunnen benutten en wateroverlast in de lagere delen van de polder kunnen voorkomen. Vorig jaar is ervoor gekozen om via een programmatische aanpak – brede watersysteemverkenning – de kennis over het functioneren van het watersysteem te vergroten en maatregelen te verkennen. Begin dit jaar is het eerste deelproject afgerond. Hiermee heeft het waterschap meer inzicht in de invloed van diverse variabelen op het watersysteem. Deze variabelen zijn bijvoorbeeld de invloed van het weer of de aanwezigheid van waterplanten. Door prioritering in werkzaamheden stond de brede watersysteemverkenning in de tweede helft van dit jaar op een lager pitje. In 2018 pakt het waterschap dit weer op. Verder loopt de aanleg van duurzame oevers volgens planning. Duurzame oevers leveren een bijdrage aan het vergroten van het vermogen om water te bergen in het watersysteem (Zie ook hoofdstuk 5: Waterschap op koers met aanleg duurzame oevers).

Verder hebben de provincie Flevoland en het waterschap gezamenlijk afspraken gemaakt over de inzet van de regionale middelen voor het plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3 Water). Medio 2017 is hiervoor de Samenwerkingsovereenkomst POP3 Water Flevoland getekend. Daarin is o.a. afgesproken dat provincie en waterschap jaarlijks een Regionaal Programma POP3 Water Flevoland opstellen. LTO-Noord denkt mee en adviseert over de voor de landbouwsector optimale inzet van de beschikbare middelen.

Maatregelen Waterberging	2016	2017
Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland.		
Het waterschap stimuleert agrariërs om via duurzaam bodembeheer het waterbergend vermogen op de landbouwkavel te behouden of te vergroten.		

4.3 De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

Optimale verdeling van zoetwater

Dit voorjaar was een droge periode door weinig neerslag en veel verdamping. Het waterschap heeft hiervoor maatregelen getroffen. Zo heeft het waterschap vers water doorgevoerd naar het Veluwemeer om ervoor te zorgen dat de waterkwaliteit en het peil daar goed blijven. Dit water wordt ingelaten bij gemaal de Blocq van Kuffeler (Almere) en gaat via de Hoge Vaart naar gemaal Lovink (Biddinghuizen) het Veluwemeer in. Ook zijn maatregelen getroffen om het peil op niveau te houden, voor het tegengaan van verzilting en vermindering van blauwalg. Daarnaast is aan agrariërs die uit de tochten beregenen een oproep gedaan om het peil van de tochten op niveau te houden.

Ook in reguliere situaties treft het waterschap maatregelen om te voorzien in een goede waterkwaliteit en voldoende water. Dit jaar wordt gestart met de uitvoering van het project om de hevels aan de Westerveer permanent te maken. Dit is conform eerdere besluitvorming in 2015. Er is

gewacht met de uitvoering vanwege de aanleg van het windmolenpark. Nu het windmolenpark bij de Westermeerdijk is gerealiseerd, kan de uitvoeringsfase starten. De hevels hebben als doel de waterkwaliteit in het gebied achter de Westermeerdijk te verbeteren. Dit is nodig voor de intensieve tuinbouw en bollenteelt die daar nu plaatsvindt.

Verder zijn stappen gezet in het herijken en verbreden van het huidige wateraanvoerbeleid naar beleid voor waterbeschikbaarheid: vraag en aanbod van zoetwater. Hierover is het waterschap in gesprek met de belangrijkste watervragers. Bij de uitwerking van het beleid worden o.a. de aanbevelingen van de evaluatie wateraanvoer verwerkt en wordt invulling gegeven aan de landelijke Deltabeslissing zoetwater. Aandachtspunten daarin zijn: duidelijkheid geven over de beschikbaarheid van zoetwater en het optimaliseren van inlaat vanuit omliggende rijkswateren. Begin 2018 is besluitvorming voorzien over het nieuwe beleid op de korte termijn. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een onderzoeksagenda voor de langere termijn.

In de tussentijd werkt het waterschap continu aan het optimaliseren van het watersysteem. De AV heeft eind 2016 besloten tot het uitvoeren van de businesscase optimaliseren waterinlaat. De voorbereidingen voor de uitrol zijn dit jaar gestart, zodat in 2018 de uitvoering in het veld kan starten. Het automatiseren van inlaten draagt bij aan efficiënt watergebruik en minder kosten. Het waterschap kan daarmee namelijk beter sturen op vraag en aanbod van zoetwater.

Maatregelen Droogteschade	2016	2017
Het waterschap werkt in 2017 het voorzieningenniveau uit, zodat gebruikers van zoet water weten waarop ze mogen rekenen.		

Wijzigingsvoorstel:

Droogteschade: Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap werkt in 2017 het voorzieningenniveau uit, zodat gebruikers van zoet water weten waarop ze mogen rekenen.	Het waterschap ontwikkelt in 2018 het beleid voor waterbeschikbaarheid over vraag en aanbod van zoetwater. Toelichting: Het voorzieningenniveau krijgt daarin een plek, zodat gebruikers van zoetwater weten waarop ze mogen rekenen.

Voortgang investeringen Voldoende Water

Om verschillende redenen zal een deel van de investeringsuitgaven voor het programma Voldoende Water niet in 2017 worden gerealiseerd, maar doorschuiven naar 2018. Hieronder wordt kort toegelicht om welke investeringsuitgaven het gaat.

Het krediet Permanente hevels Westermeerdijk is in september gevoteerd. In verband met het stormseizoen zullen de werkzaamheden worden uitgevoerd in 2018. Het betreft hier € 0,6 miljoen die van 2017 naar 2018 wordt doorgezet.

Het optimaliseren stuwen en inlaten zal deels in 2017 worden uitgevoerd. Er zal eerst een innovatieve automatiseringstoepassing op pilotschaal worden toegepast en getest. Bij goed resultaat zal deze toepassing in 2018 verder worden uitgevoerd. Hiervoor wordt € 0,2 miljoen doorgeschoven naar 2018. In september heeft het bestuur ingestemd met het voorstel renovatie hevel Kadoelen, waarbij rekening is gehouden met de cultuurhistorische waarde van dit object. De uitvoering zal plaatsvinden in 2018. Het in 2017 geplande bedrag van € 0,1 miljoen is hiermee doorgeschoven.

Het project Renovatie en verduurzaming gemaal Vissering is in februari 2017 gestart. Het project heeft vertraging opgelopen door het later opstarten van de voorbereiding, door een nieuwe wijze van aanbesteden en door het ontbreken van bepaalde capaciteit en expertise. In september is de Algemene Vergadering geïnformeerd over de stand van zaken en heeft de marktconsultatie plaatsgevonden. Door de vertraging wordt € 0,5 miljoen aan werkzaamheden doorgeschoven naar 2018.

Op 20 april 2017 heeft de Algemene Vergadering ingestemd met onder andere de voorstellen voor het vóteren van het investeringskrediet vervangen dakbedekkingen gemaal Wortman en dakdelen gemaal de Blocq van Kuffeler. Door de besluitvorming in april stond deze investering nog niet in de voorjaarsnota. Hierdoor stijgen de uitgaven ten opzichte van de voorjaarsnota met € 0,3 miljoen.

5. Programma Schoon Water

Op basis van het vastgestelde AV-beleid zou 18,5 km worden aangelegd in 2017. De lagere verwachte realisatie wordt vooral veroorzaakt door een gedeeltelijke uitvoering van de natuurvriendelijke oever 'Grote Trap'

De geregistreeerde exoten zijn: grote waternavel, kleine waterteunisbloem, parelvederkruid, waterhyacint, waterteunisbloem, waterwaai-er, beverrat, geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft, gevlekte Amerikaanse rivierkreeft.

Er zijn twee potentiële zwemwater-locaties in onderzoek: Flevonice bij Dronten en Larserbos nabij Lelystad.

In 2017 wordt een toename van de vuillast op de AWZI's waargenomen.

De toename van de hoeveelheid afvalwater leidt ook tot een toename van de hoeveelheid slib.

De bouw van de nieuwe gistingstank voor de Ephyra-installatie die verdeeld is in drie compartimenten en in het totale proces net voor de bestaande gistingstank wordt geplaatst. De installatie zal in het najaar in gebruik worden genomen.

5.1 Goede kansen voor flora en fauna

Waterschap op koers met aanleg duurzame oevers

De aanleg van duurzame oevers is een belangrijke maatregel voor het verbeteren van de waterkwaliteit. Daarnaast leveren duurzame oevers een bijdrage aan het vergroten van de waterberging. Het waterschap ligt op koers met het behalen van de doelstelling om in 2021 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan te leggen in de tochten in Flevoland. Hiervoor moet in de periode 2017 – 2021 in totaal nog ca. 124 km duurzame oever worden aangelegd. Hiervoor is POP3-subsidie beschikbaar (ca. €4,4 miljoen).

Door de besluitvorming in februari 2017 is de uitvoering van de aanleg van de duurzame oevers verschoven tot het najaar en zal de uitvoering 2017 naar verwachting doorlopen tot begin 2018. De uitvoering van de natuurvriendelijke oevers binnen het project van de "Grote Trap" starten in het najaar, waardoor ook hier de werkzaamheden en kosten deels verschuiven naar 2018. Naar verwachting zal er hierdoor circa € 475.000 niet meer in 2017 uitgegeven worden, maar doorschuiven naar 2018. De Algemene Vergadering zal in het najaar een voorstel ontvangen voor het toevoegen van deze middelen aan de bestemmingsreserve Duurzame Oevers, zodat de aanleg van deze oevers in 2018 doorgang kan blijven vinden. Verder zijn de grondprijzen in heel het beheergebied gestegen, met als gevolg hogere kosten voor de aankoop van grond voor de aanleg van duurzame oevers. Conform de wens van het bestuur om binnen het totale budget te blijven voor de periode 2017-2021, wordt de oplossing gezocht binnen deze vrijgegeven middelen van het aanlegprogramma duurzame oevers. De grondprijsstijging zal opgevangen worden door een efficiëntere indeling van het projectteam. Ook is de planning geactualiseerd. De financiële consequenties worden kostenneutraal verwerkt in de Meerjarenbegroting 2018-2021. Vooral nog is de verwachting dat de volledige POP3-subsidie nog wordt ontvangen.

De vistoestand vraagt om verdere verbetering, want deze is nog niet in alle waterlichamen op orde. Het waterschap werkt daarom aan het verbeteren van vismigratiemogelijkheden. Bij de renovatie van gemaal Vissering wordt hiervoor een vispassage tussen de Noordoostpolder en het IJsselmeer gerealiseerd. Deze vispassage wordt gerealiseerd in samenwerking en met een bijdrage van Rijkswaterstaat. In november zal hierover een overeenkomst worden getekend tussen Rijkswaterstaat en het waterschap.

Uit een onderzoek van de provincie, meebetaald door het waterschap, is gebleken dat er een groot potentieel is voor migratie van de driedoornige stekelbaars vanuit het Markermeer naar de Flevopolder. Met dit onderzoek is een start gemaakt met het inventariseren hoe het waterschap de vismigratie tussen de rijkswateren en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland kan verbeteren. Eventueel te nemen maatregelen zijn in deze fase nog niet in beeld gebracht.

Maatregelen Kaderrichtlijn Water	2016	2017
Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland.		
Uiterlijk 2021 legt het waterschap een vispassage aan voor soorten die van de Rijkswateren naar de Noordoostpolder trekken.		
Voor 2020 inventariseert het waterschap hoe de vismigratie tussen de Rijkswateren en Zuiderzeeland verder is te verbeteren en programmeert waar nodig maatregelen.		
Voor 2019 onderzoekt het waterschap hoe de vismigratie binnen de polders verder kan worden verbeterd om de KRW-doelstellingen voor vis te bereiken en neemt uiterlijk 2021 de noodzakelijke maatregelen.		

Eerste glasaal in Flevoland uitgezet

Het uitzetten van glasaal in het beheergebied van het waterschap is een belangrijke maatregel in het verbeteren van de aalstand in Flevoland. Met de beroepsvisserij in het beheergebied zijn hierover gesprekken gevoerd. De visstandbeheercommissie zet een deel van de inkomsten uit verhuur van visrecht (ter beschikking gesteld door het waterschap) in voor uitzet van glasaal. Dit is vastgelegd in het visbeleid. De visstandbeheercommissie heeft begin dit jaar een actieplan vastgesteld en dit voorjaar is de eerste glasaal in Flevoland uitgezet. Vanaf 2017 wordt glasaal structureel jaarlijks uitgezet door de beroepsvissers.

Maatregel Aal	2016	2017
Het waterschap onderzoekt voor 2017 samen met de beroepsvisserij hoe de aalvisserij in het beheergebied te verduurzamen is. In overleg met de sector worden de noodzakelijke maatregelen uitgevoerd.		

Minder exoten door andere inrichting watersysteem

Invasieve plant- en diersoorten kunnen leiden tot overlast in het waterbeheer. Het waterschap is daarom vorig jaar gestart met het verstrekken van informatie over de gevolgen van het bewust en onbewust uitzetten van exotische dieren en planten. Dit jaar wordt een plan van aanpak opgesteld om te onderzoeken op welke manier inrichtings- en beheermaatregelen kunnen bijdragen aan het beperken van de vestiging en verspreiding van exotische dieren en planten. Dit plan wordt eind van dit jaar verwacht. Vervolgens zullen mogelijke maatregelen in beeld worden gebracht. De uitvoering van maatregelen is in deze fase nog niet gepland.

Maatregelen Exoten	2016	2017
Uiterlijk 2018 onderzoekt het waterschap met welke inrichtings- en beheermaatregelen de vestiging en verspreiding van exoten zo veel mogelijk kan worden beperkt.		
Vanaf 2016 gaat het waterschap het bewust en onbewust uitzetten van exoten en de verspreiding ervan zoveel mogelijk tegen.		

Afleiden doelen overige wateren goed ontvangen

Samen met de stedelijke partners zijn in de periode 2015-2017 doelen voor niet-KRW wateren geformuleerd voor het stedelijk water van Lelystad, Zeewolde en Almere én voor dertien wateren die in beheer zijn bij onze natuurpartners. In totaal moeten er doelen worden afgeleid voor circa 55 grotere en kleinere plassen, poelen en beeksystemen in natuurgebieden en voor de zes stedelijke wateren. Aan het eind van het totale traject worden alle geformuleerde doelen in perspectief geplaatst. De provincie Flevoland stelt uiteindelijk de doelen voor het overig water in Flevoland vast. Hoewel het afleiden van de doelen voorspoedig verloopt, is de verwachting dat het afleiden van de doelen pas eind 2021 kan worden afgerond. De reden hiervan is gelegen in de financiële en personele randvoorwaarden. Gebiedspartners vinden het afleiden van goede doelen belangrijk en vragen tijd voor het proces van afleiden. Een grotere financiële inzet garandeert daarom niet een sneller verloop van het afleidingsproces. Het voorstel is om de maatregel aan te passen door het jaartal 2019 aan te passen naar 2021. Deze aanpassing heeft ook effect op het in het WBP geformuleerde doel bij dit onderwerp. Dit zal worden meegenomen bij de tussentijdse evaluatie/herziening van het WBP die in 2018 zal plaatsvinden.

Maatregelen Overige Wateren	2016	2017
In de periode tot en met 2019 leidt het waterschap, samen met de betrokken gebiedspartners, regionale (ecologische) doelen af voor de niet-KRW waterlichamen.		

Wijzigingsvoorstel:

Overige Wateren:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
In de periode tot en met 2019 leidt het waterschap, samen met de betrokken gebiedspartners, regionale (ecologische) doelen af voor de niet-KRW waterlichamen.	In de periode tot en met 2021 leidt het waterschap, samen met de betrokken gebiedspartners, voor niet-KRW waterlichamen doelen af voor regionale (ecologische) en fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.
	Toelichting: jaartal aanpassen naar 2021 omdat 2019 niet haalbaar is. Daarnaast wordt voorgesteld om de maatregel samen te voegen met dezelfde maatregel die betrekking heeft op de fysisch-chemische parameters.

Maaisel ingezet als bodemverbeteraar

Het waterschap heeft een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden van groenblauwe diensten. De conclusie is dat een verdere verkenning de moeite waard is. Dit leidde tot verschillende initiatieven in 2017: duurzaam slootkantenbeheer, gecombineerd met een bufferzone, gezamenlijk composteren en benutten van de compost (5 deelnemers per pilot) en een studietraject om met maatregelen voor een duurzaam bodembeheer te komen. Dit onderzoek en de aandacht van het waterschap voor hergebruik van maaisel hebben als katalysator gewerkt voor partijen in de sector om hier verder mee aan de slag te gaan.

Het waterschap voert verkennende gesprekken over het uitvoeren van een pilot met het Flevolands Agrarisch Collectief (FAC) en Landschapsbeheer Flevoland. Het FAC onderzoekt hoe in Flevoland met gemotiveerde ondernemers een groenblauwe dienst "duurzaam slootkantbeheer" kan worden opgezet. Landschapsbeheer Flevoland en Aeres verkennen een pilot voor hergebruik van maaisel in het gebied rond de Wisentweg. Daarnaast onderzoekt Landschapsbeheer of ook in andere gebieden pilots mogelijk zijn. Zowel Landschapsbeheer als het FAC hebben hiervoor een POP3-aanvraag ingediend waarbij gebruik van maaisel als bodemverbeteraar onderdeel is.

Verder voert de Stowa dit jaar een pilot bioraffinage uit in het beheergebied van het waterschap. Op het kantoor Larserbos stond in het voorjaar een proefinstallatie waarbij eiwit en vezels worden geproduceerd uit waterplanten en brandnetels. De branche van veevoederbedrijven heeft belangstelling getoond voor deze pilot. Er wordt nagedacht over een vervolg op deze proef, waarvan de eventuele financiële consequenties in beeld zullen worden gebracht.

Maatregelen Beheer en Onderhoud	2016	2017
Voor 2018 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel, dat in landelijk gebied vrijkomt uit het natte profiel van de watergangen, zo snel mogelijk kan worden verwijderd.		

5.2 Goede oppervlaktewaterkwaliteit

Ambitieniveau waterkwaliteit bijgesteld

De concentraties van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen zijn landelijk gezien nog te hoog. Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving zullen de KRW-doelen niet worden gehaald, als er geen extra maatregelen worden genomen. Ook de Adviescommissie Water (AcW) heeft aangegeven dat de huidige maatregelen in de stroomgebiedbeheerplannen, onvoldoende zijn om de gestelde doelen te halen.

Waterschap Zuiderzeeland staat hier als water(kwaliteits)beheerder mede voor aan de lat. In Flevoland hebben vooral agrarische emissies en nieuwe stoffen de aandacht. Bij de behandeling van de nota "Zicht op waterkwaliteit" in de AV-vergadering van september heeft de AV het ambitieniveau voor de onderwerpen agrarische emissies en nieuwe stoffen vastgesteld. Voor agrarische emissies betreft dit een intensivering van de samenwerking in het kader van het Actieplan Bodem en Water. Met betrekking tot de nieuwe stoffen gaat het om het vergroten van kennis en bewustwording en het uitvoeren van kansrijke maatregelen.

Gezond water voor mens en dier

Gezond oppervlaktewater is van belang voor mens en dier. Met de instrumenten vergunningverlening, goedkeuringen op meldingen en watertoezicht worden de directe lozingen geregeld en die zijn daarmee onder controle. Bij diffuse lozingen vormen vooral gewasbeschermingsmiddelen en in mindere mate nutriënten een aandachtspunt. Steeds belangrijker worden de nieuwe stoffen (medicijnresten, (micro)plastics en antibioticaresistentie). De inzet is met name gericht op het samen met gebiedspartners op zoek gaan naar mogelijkheden voor emissiereductie.

Het waterschap heeft, door in gesprek te gaan met artsen en apothekers in Almere, een bijdrage geleverd aan de mogelijkheid voor inwoners van Almere om oude medicijnen weer in te leveren bij de apotheken. Begin februari is in samenwerking met de gemeente, (huis)artsen, apothekers en

het Flevoziekenhuis in Almere in dit kader een minisymposium georganiseerd gericht op bewustwording over de medicijnrestenproblematiek. Aanvullend is een voorlichtingscampagne gestart. Met de gemeente Noordoostpolder en een aanspreekpunt voor apothekers in deze gemeente, worden op dit moment verkennende gesprekken gevoerd over een vergelijkbare bronaanpak.

Om de bewustwording over de risico's van microplastics en plastic afval te vergroten heeft het waterschap, evenals in voorgaande jaren, in maart 2017 op basisscholen in Lelystad activiteiten georganiseerd rondom zwerfafval. Het waterschap werkt hierbij samen met de gemeente Lelystad en het Fab-Lab Flevoland. Daarnaast is gestart met een pilot bij een plasticrecyclingsbedrijf met als doel om in samenwerking met dit bedrijf na te gaan of er maatregelen mogelijk zijn om de plasticemissies te verminderen.

Dit jaar wordt de landelijke hotspotanalyse medicijnresten van Stowa afgerond. Het waterschap is hierbij betrokken. Ook rondt het waterschap dit jaar twee verkenningen af. De uitkomsten van het onderzoek naar de aanwezigheid van medicijnresten in het effluent van de iba-systemen, die het waterschap in eigendom en beheer heeft, is medio 2017 afgerond. Algehele conclusie is dat het effect van diffuus verspreide iba-lozingen op de waterkwaliteit van het totale watersysteem verwaarloosbaar is, maar dat lokaal (in de ontvangende sloten) het effect groter kan zijn. De uitkomsten van het onderzoek naar de aanwezigheid van medicijnresten in het oppervlaktewater als gevolg van het gebruik van dierlijke mest, komen eind dit jaar beschikbaar.

Het creëren van bewustwording over stoffen, die niet in het water thuishoren, is een doorlopende activiteit. Dit gebeurt onder andere door middel van nieuwsbrieven waarin inwoners worden geïnformeerd over de gevolgen van het wegspoelen van vet door de gootsteen of het wegspoelen van doekjes door het toilet, maar ook door de gesprekken met huisartsen en apothekers.

Maatregelen Chemische Oppervlaktewaterkwaliteit	2016	2017
Uiterlijk eind 2018 implementeert het waterschap nieuwe prioritaire stoffenrichtlijn in het monitoringsprogramma.		
Uiterlijk 2018 inventariseert het waterschap het vóórkomen van resistente bacteriën en relevante emissiebronnen van resistente bacteriën in zijn beheergebied.		
Uiterlijk 2020 inventariseert het waterschap het vóórkomen van microplastics, relevante emissiebronnen van microplastics en risico's in zijn beheergebied.		
Voor 2019 inventariseert het waterschap het voorkomen van geneesmiddelen voor mens en dier en relevante emissiebronnen van geneesmiddelen voor mens en dier in zijn beheergebied.		
Uiterlijk 2021 verkent het waterschap in samenwerking met producenten, voorschrijvers en gebruikers de kansrijkheid van maatregelen om de emissies van geneesmiddelen voor mens en dier te verminderen. Waar zinvol en/of kansrijk wordt, al dan niet in samenwerking met genoemde partijen, gestart, gestart met de uitvoering en monitoring.		
Het waterschap zet gedurende de planperiode in op het terugdringen van zwerfvuil in en langs het water.		
Samen met milieuorganisaties activiteiten uitvoeren om bij bedrijven en bewoners bewustzijn te creëren van stoffen die niet in het water thuis horen (vet, microplastics).		

Gebiedsgerichte aanpak Onderduikertocht van start

Het waterschap en de provincie werken binnen het Actieplan Bodem en Water samen met agrariërs in het beheergebied aan het beperken van de emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Het waterschap heeft hierin een faciliterende rol. Activiteiten die onder het actieplan worden uitgevoerd zijn bijvoorbeeld: akkerranden, het organiseren van netwerkbijeenkomsten over bodem, nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, het aanbieden van erfemissiescans, een project over mestopslag, het project spaarwater en de gebiedsgerichte aanpak Onderduikerstocht. Sinds vorig jaar worden gesprekken gevoerd met de bloembollensector, de fruitsector, afnemers en loonbedrijven, omdat ook deze sectoren en bedrijven een belangrijke schakel zijn in het komen tot bodemverbetering en emissiereductie. Dit jaar is een gebiedsgericht project Onderduikerstocht gestart met het doel het aantal normoverschrijdingen gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Er is een interactieve gebiedsavond georganiseerd en er zijn keukentafelgesprekken gevoerd

met de agrariërs in het gebied. 70% van de agrariërs in het gebied wil deelnemen aan het project. Verder is een POP3-aanvraag ingediend om de komende jaren een vervolg te kunnen geven aan het project.

Naast het actieplan zet het waterschap in op het agenderen van de nutriënten- en gewasbeschermingsmiddelenproblematiek op nationaal en internationaal niveau. Bijvoorbeeld via diverse thema-groepen en werkgroepen en commissies van de Unie van Waterschappen.

Ter verbetering van de kennis over de herkomst van nutriënten, is in 2014 gestart met het opstellen van een water- en stoffenbalans. Doelstelling is om zicht te krijgen op de bijdrage van verschillende bronnen aan de nutriëntenbelasting. Vorig jaar is door middel van een data-analyse van de al gemonitorde gegevens gebleken dat de monitoring geen aanpassing behoeft. Dit jaar zal een water- en stoffenbalans worden opgesteld voor de twee pilotgebieden: de onderbemaling Piet Oberman en het gebied rond de Meeuwentocht.

Maatregelen Nutriënten en Gewasbeschermingsmiddelen	2016	2017
Het waterschap agendeert de problematiek rondom nutriënten, gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen via de Unie van Waterschappen en Bureau Brussel op nationaal en Europees niveau.		
Via het Actieplan Bodem en Water Flevoland voert het waterschap in samenwerking met de sector kansrijke en effectieve maatregelen uit om de emissies van nutriënten en gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen te beperken.		
Voor 2021 stelt het waterschap water- en nutriëntenbalansen op voor de verschillende afdelingen in de Noordoostpolder en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.		
In de periode tot en met 2019 leidt het waterschap, in samenspraak met de betrokken gebiedspartners, voor de niet-KRW waterlichamen regionale doelen af voor fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.		

Wijzigingsvoorstel:

Nutriënten en Gewasbeschermingsmiddelen:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
In de periode tot en met 2019 leidt het waterschap, in samenspraak met de betrokken gebiedspartners, voor de niet-KRW waterlichamen regionale doelen af voor fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.	De maatregel op deze plek laten vervallen en sa- in samenspraak met de betrokken gebiedspartners, men- vooegen onder het onderwerp 'Overige Wateren'.

Waterkwaliteit zwemwaterlocaties goed

Het waterschap monitort de twaalf zwemwaterlocaties in het beheergebied conform de hiervoor geldende afspraken uit de zwemwaterrichtlijn. Dit is inclusief de nieuwe locatie bij Flevonice die in 2017 is aangewezen. Alle zwemwaterlocaties hebben een goede zwemwaterkwaliteit. De zwemwaterlocatie Netl Park bij Kraggenburg, die vorig jaar niet voldeed, is onlangs anders ingericht. De zwemwaterlocatie in het Bovenwater in Lelystad voldoet aan de eisen van de zwemwaterrichtlijn, maar blijft gevoelig voor blauwalg en als gevolg daarvan is regelmatig sprake van een waarschuwing of een negatief advies. Er is één potentiële zwemwaterlocatie in onderzoek: Larserbos nabij Lelystad.

Maatregelen Zwemwater	2016	2017
Aan de hand van zwemwaterprofielen volgt het waterschap de zwemwaterkwaliteit en neemt zo mogelijk maatregelen om de waterkwaliteit op de zwemwaterlocaties te verbeteren.		
Het waterschap monitort de zwemwaterkwaliteit op potentiële zwemwaterlocaties en adviseert de provincie hierover.		

5.3 Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

Samen naar een robuuster afvalwaterketen

In maart 2017 is het waterplan Almere vastgesteld. Dit waterplan is gezamenlijk opgesteld met de gemeente en omvat alle aspecten van water in stedelijk gebied, van riool tot recreatie. In het plan zijn opgaven beschreven en zijn de ambities vastgelegd voor het waterbeheer en de inrichting van het (afval)watersysteem in stedelijk gebied. De ambitie is om de komende jaren met andere gemeenten op soortgelijke wijze plannen te gaan opstellen. De exacte reikwijdte van de plannen zal in overleg met de verschillende gemeenten bepaald worden. In 2017 wordt samen met de gemeente Noordoostpolder een afvalwaterketenplan opgesteld. Deze plannen hebben een grote overlap met het interne transport- en zuiveringsplan. De geplande actualisatie van dit transport- en zuiveringsplan in 2017 zal daarom vooralsnog niet plaatsvinden. Voorgesteld wordt om de hiervoor geformuleerde maatregel te vervangen door een maatregel die beter aansluit op de ambitie (zie hieronder).

Beleid afvalwater buitengebied doorgeschoven naar 2018

In 2016 zijn bewoners en bedrijven in het buitengebied bevroegd over ideeën en wensen op het gebied van afvalwater in het buitengebied. Daarnaast is gestart met een evaluatie van het ibabeleid. Begin 2017 is dit afgerond. Het doel daarbij is om uiteindelijk te komen tot een nieuw beleid voor het afvalwater in het buitengebied. Hierin wordt ook de afweging centraal/decentraal zuiveren meegenomen in de totale afweging. De verdere uitwerking van dit beleid is naar achteren geschoven vanwege de hogere prioriteit van de nota "Zicht op waterkwaliteit. Eind 2017 wordt nu een bestuurlijke discussie voorzien over de toekomstrichtingen en handelingsperspectieven. Besluitvorming staat gepland voor de eerste helft van 2018.

Regionaal rioolgemalen en persleidingenplan

Vanuit de samenwerking afvalwaterketen Flevoland (SAF) is onderzoek gedaan naar het rioolgemalen en persleidingenbeleid. Dit vanuit het doel om het beheer van de rioolgemalen en persleidingen binnen Flevoland op één lijn te brengen en meer te bereiken op de 3K's: kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid. Hieruit is naar voren gekomen dat de doelen het beste kunnen worden bereikt door intensief te gaan samenwerken in een regionaal rioolgemalen- en persleidingenteam. Verder is nagedacht over een eenduidige grens m.b.t. de zorgplicht voor het transport en een gelijkmatige kostenverdeling voor gemeenten. Voor het waterschap zal de wijziging in de kostenverdeling wel leiden tot extra lasten vanaf het jaar 2018. In de najaarsbrief die gelijktijdig met de bestuursrapportage in de AV wordt behandeld, wordt nader ingegaan op het rioolgemalen- en persleidingenbeleid.

Regenwaterbeleid verplaatst naar 2018

De regenwaterprojecten in Almere en Zeewolde zijn in 2016 afgerond. Ze dienen nu als input voor het op te stellen hemelwaterbeleid. Dat beleid wordt naar verwachting in 2018 opgesteld. Dit is een jaar later dan gepland. De reden hiervoor is de prioriteit bij andere projecten (bijv. discrepantie) in 2017.

OAS (2e generatie)

In voorgaande jaren zijn samen met de gemeenten optimalisatiestudies uitgevoerd. In 2017 start Waterschap Zuiderzeeland met de gemeente Noordoostpolder met een afvalwaterketenplan. Dit is de opvolger voor de optimalisatiestudie.

Maatregelen Robuust Afvalwatersysteem	2016	2017
Het waterschap actualiseert in 2018 het Transport- en Zuiveringsplan.		
Het waterschap voert tot en met 2021 voor alle zuiveringskringen/ gemeenten de tweede generatie optimalisatiestudies uit en legt de afspraken vast.		
Uiterlijk in 2018 brengt het waterschap de kosten en baten van de verwijdering van nutriënten en medicijnresten op de AWZI's in beeld.		

Het waterschap stelt in 2017 beleidsregels op voor gebiedsgericht beleid in het buitengebied en voor de afweging centraal/decentraal zuiveren bij nieuwe ontwikkelingen.

Wijzigingsvoorstel:

Robuust Afvalwatersysteem: Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap actualiseert in 2018 het Transport- en Zuiveringsplan.	Voorgesteld wordt om de maatregelen m.b.t. het transport- en zuiveringsplan en het uitvoeren van de tweede generatie optimalisatiestudies te vervangen door de volgende maatregel:
Het waterschap voert tot en met 2021 voor alle zuiveringskringen/gemeenten de tweede generatie optimalisatiestudies uit en legt de afspraken vast.	"Het waterschap stelt in de periode tot en met 2021 samen met gemeenten integrale plannen op over (afval)water in stedelijk gebied."
Het waterschap stelt in 2017 beleidsregels op voor gebiedsgericht beleid in het buitengebied en voor de afweging centraal/decentraal zuiveren bij nieuwe ontwikkelingen.	Voorgesteld wordt om de maatregel aan te passen naar 2018. 'Het waterschap stelt in 2018 beleidsregels op voor gebiedsgericht beleid in het buitengebied en voor de afweging centraal/decentraal zuiveren bij nieuwe ontwikkelingen.'

Doelmatig beheer afvalwaterketen: dingen beter doen, betere dingen doen

Zuiveringen in beheer

Uit de in 2016 verschenen bedrijfsvergelijking zuiveringsbeheer is gebleken dat Waterschap Zuiderzeeland de hoogste zuiveringsprestaties had in Nederland. Ook in 2017 blijft de zuiveringsprestatie hoog. De zuiveringsinstallaties functioneren goed en er hebben zich tot op heden weinig tot geen calamiteiten voorgedaan. Wel is de aangeleverde vuillast de afgelopen jaren sneller toegenomen dan verwacht. Gevolg is een toename in onder andere beluchtingsenergie en slibproductie.

Samenwerking afvalwaterketen in actie

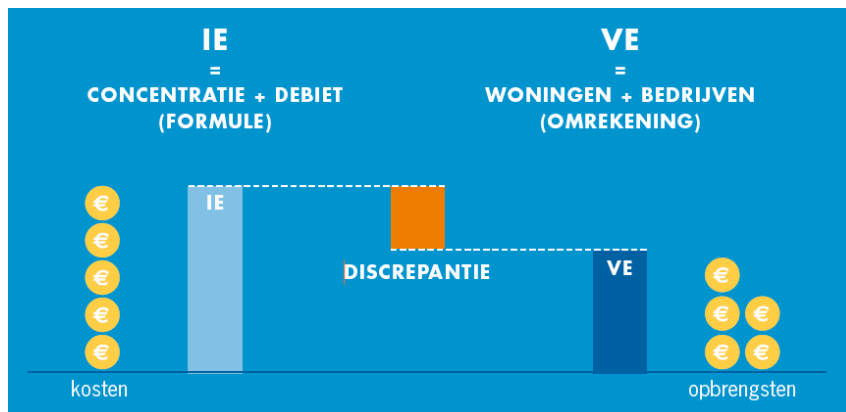
In SAF-verband (Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland) vond begin 2017 de externe oriëntatie met de gemeenten plaats. Doel van de externe oriëntatie: wat zijn de wensen en mogelijkheden van de gemeenten? In 2017 wordt een nieuwe bestuurlijke "Regionale Overeenkomst Afvalwater Flevoland (ROAF)" opgesteld. Het innovatieplan van de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland is inmiddels gemaakt. Vanuit de SAF zal in de komende jaren vooral de innovatie op "Beheer" en "Stedelijk Afvalwater" worden opgepakt.

Vanuit de samenwerking Waterkracht is een algemene strategie voor het aan- en afhaken van bedrijven opgesteld. In 2017 wordt dit denkkader vertaald naar experimenteel beleid, toepasbaar binnen Waterkracht. Het streven is dit eind 2017 binnen Zuiderzeeland te hebben vastgesteld.

Discrepancie: op weg naar een eerlijke kostenverdeling

De discrepantie is in beeld gebracht voor de zuiveringskringen Zeewolde en Tollebeek. Specifiek voor het gebied achter gemaal Stortemelk. De volgende stap is kijken hoe we dit op orde krijgen en houden. Uit het discrepantieonderzoek volgt een verklaring voor het verschil tussen inwonerequivalenten en vervuilingseenheden. Gevonden oorzaken zijn o.a. een hogere vervuilingswaarde vanuit inwoners, onjuiste metingen, maar ook hogere lozingen vanuit bedrijven. Deze laatste leidt tot extra aanslagen. Hoe groot dit effect exact is, is op dit moment niet te zeggen.

De afgelopen jaren ligt de groei van het aantal gemeten i.e.'s die op de AWZI's hoger dan de groei van de v.e.'s voor de belastingheffing. Hiermee is de discrepantie de afgelopen jaren toegenomen. De discrepantie ligt ook aanzienlijk hoger dan het landelijk gemiddelde. Besloten is om de komende jaren extra inzet te plegen om meer grip te krijgen op de discrepantie en deze waar mogelijk terug te dringen.

Op weg naar verbeterd inzicht persleidingen

Zuiderzeeland participeert samen met een aantal andere waterschappen en onderzoeksbureaus in een onderzoeksproject waarbij intelligente meetapparatuur wordt ontwikkeld, de zogenaamde 'intelligent pig'. In 2017 wordt hiermee de vervuiling en toestand van de persleiding van het gemaal Noorderwagenplein naar de AWZI Lelystad in kaart gebracht. Na analyse van de resultaten delen we deze landelijk ter lering. De resultaten kunnen ook bijdragen aan het verbeteren van het inzicht in toekomstige vervangingsopgaven van persleidingen.

In 2017 is een aantal breuken ontstaan in persleidingen, bij o.a. Luttelgeest en ten zuiden van Zeewolde. Ook heeft het waterschap vanwege de aanleg van infrastructuur op een aantal locaties persleidingen moeten omleggen, waarvan de kosten niet vergoed worden. Dit leidt in 2017 tot hoger dan begrote uitgaven voor het transport van afvalwater.

In 2017 wordt een onderhouds- en beheerplan persleidingen opgesteld. Het plan gaat uit van risicogestuurd onderhoud. Op basis van de risico's worden maatregelen als inspecties, reinigen en vervangingen gepland. Het komend jaar zal ook gekeken worden naar eventuele financiële en personele consequenties voor de Meerjarenbegroting 2019-2022.

Meer zicht op toekomstige opgaven met behulp van strategisch assetmanagement

In 2017 is verder gewerkt aan de doorontwikkeling van strategisch assetmanagement. Dit jaar werkt Zuiderzeeland aan een nulmeting voor assetmanagement. De nadruk ligt daarbij op de assets van het programma Schoon Water. Hiermee krijgen we inzichtelijk waar het waterschap staat als het gaat om (strategisch) assetmanagement. Tevens wordt duidelijk waar verbetermogelijkheden liggen. Dan kan binnen Zuiderzeeland bepaald worden hoe (strategisch) assetmanagement de komende jaren gebruikt kan worden. Bij de voorjaarsnota is, vooruitlopend op dit traject, reeds een eerste doorkijk gegeven van de toekomstige investeringsopgaven, waarbij de focus heeft gelegen op de assets in de afvalwaterketen.

Maatregelen Doelmatig Beheer	2016	2017
Het waterschap voert het maatregelprogramma (2014 t/m 2020) uit dat is opgesteld in de samenwerking afvalwaterketen Flevoland voor het behalen van de financiële doelstelling uit het regionaal bestuursakkoord water.	✓	✓
Het waterschap heeft in 2017 zicht op de discrepantieontwikkeling en de oorzaken hiervan door een continue monitoring.		✓
Het waterschap treft in de planperiode effectieve maatregelen om de discrepantie tussen inkomsten en kosten van zuivering terug te brengen tot een acceptabel niveau.		✓
Het waterschap zet gedurende de planperiode de invoering van assetmanagement voort.	✓	✓
Het waterschap stelt in 2017 beleidsregels op voor het stabiel houden van het aanbod van afvalwater naar de zuivering.	✓	!

Wijzigingsvoorstel:

Doelmatig Beheer:	
Oude maatregel	Nieuwe maatregel/argumentatie
Het waterschap stelt in 2017 beleidsregels op voor het stabiel houden van het aanbod van afvalwater naar de zuivering.	De verwachting is de eerste helft van 2018 de beleidsregels af te ronden. Voorstel aanpassing maatregel: 'Het waterschap stelt in 2018 beleidsregels op voor het stabiel houden van het aanbod van afvalwater naar de zuivering.'

Van AWZI naar energie- en grondstoffenfabriek

Vol gas met Ephyra

Waterschap Zuiderzeeland neemt de nieuwe installatie Ephyra op AWZI Tollebeek conform planning eind dit jaar in gebruik. Ook de slibontwateringsinstallatie van AWZI Lelystad wordt aangepast zodat het slib van deze zuivering ook verwerkt kan worden in de Ephyra-installatie. Met de realisatie van Ephyra is de AWZI Tollebeek de eerste energiefabriek van Waterschap Zuiderzeeland. In de tijd na de ingebruikname zal de focus liggen op het optimaliseren van het gistingproces. Voor de totale optimalisatie wordt rekening gehouden met een periode van twee jaar.

Met betrekking tot Ephyra is ook overleg geweest met de Belastingdienst over fiscale aspecten rondom dit project. Hieruit komt naar voren dat het waterschap naar verwachting een (beperkt) deel van de btw op de investeringsuitgaven kan terugvorderen op het moment dat de installatie conform verwachting presteert.

Cellulose

Vanuit het Masterplan Grondstoffen wordt onderzocht in hoeverre technieken voor het terugwinnen van cellulose toepasbaar en haalbaar zijn op de AWZI's Zeewolde en Lelystad. Op termijn zou dit ook relevant kunnen zijn voor de AWZI Almere. Het celluloseproject draait om filtering van wcpapier uit het afvalwater. Positieve effecten op de AWZI zijn:

- vermindering van de hoeveelheid slib
- verlaging van het energieverbruik
- meer capaciteit op de zuivering

Waterschap Zuiderzeeland maakt deel uit van de koplopergroep cellulose van de TOP-5 grondstoffen. We volgen daardoor goed de landelijke ontwikkelingen en delen tevens kennis.

Convenant duurzame waterketen vliegveld Lelystad

Lelystad Airport, Lelystad Airport Businesspark, de provincie Flevoland, de gemeente Lelystad en het waterschap hebben in juni een intentieovereenkomst ondertekend voor de realisatie van een duurzame energie- en grondstofwaterketen. De partijen bevestigen hiermee de visie om op termijn een transitie te realiseren naar een energie- en grondstoffenfabriek op de AWZI Lelystad voor o.a. de verwerking van het afvalwater afkomstig van het vliegveld en de bijbehorende bedrijventerrein.

Torwash op kleine schaal

De laboratoriumtesten voor het project Torwash zijn afgerond. Torwash, een innovatieve techniek, zorgt voor een enorme verhoging van de ontwateringsgraad van het slib en een extra productie van biogas. Tevens is terugwinning van fosfaat mogelijk. De aangevraagde subsidie voor een pilot op kleine schaal op de AWZI Almere is toegekend. In september 2017 start het pilotonderzoek op kleine schaal. De resultaten van het onderzoek zijn naar verwachting in het voorjaar van 2018 bekend.

Zonneweides

De aanbesteding voor de zonneweide op AWZI Dronten is gestart. In de aanbesteding zijn ook de zonneweides voor de AWZI's Almere en Zeewolde meegenomen. Voor al deze zonneweides is de SDE-subsidie toegekend. Zuiderzeeland realiseert het project op AWZI Dronten in 2017. Na een positieve evaluatie met de aannemer start direct de aanleg van de andere twee zonneweides. Daarnaast zijn nog andere zonprojecten in voorbereiding. Deze pakken we op in een bredere context van het Masterplan Duurzame Energie (programma Algemeen).

Klimaatbestendigheid

Het Masterplan Duurzame Energie en het Masterplan Grondstoffen zijn onderdeel van het onderzoek naar het klimaatbestendig inrichten van het gehele afvalwatersysteem van ons waterschap. Ze omvatten, samen met onderzoek naar de haalbaarheid van broeikasgasreducerende maatregelen, aspecten van de klimaatbestendigheid. Het laatstgenoemde onderzoek wordt in 2018 gestart. De projecten cellulose, de zonneweides, Ephyra en Torwash zijn maatregelen die voortkomen uit bovengenoemde masterplannen.

Maatregelen Duurzame, Klimaatbestendige en Energiezuinige inrichting	2016	2017
Het waterschap neemt gedurende de planperiode maatregelen die ertoe bijdragen dat de afvalwaterketen in 2035 100% zelfvoorzienend is. Daarmee geeft het waterschap invulling aan de energiestrategie.		
Het waterschap stelt in 2017 een grondstoffenstrategie op en realiseert in 2020 een slibstrategie.		
Het waterschap onderzoekt gedurende de planperiode hoe het gehele afvalwatersysteem in 2030 klimaatbestendig ingericht kan zijn.		
Het waterschap onderzoekt in 2018 de haalbaarheid van broeikasgasreducerende maatregelen.		

Voortgang investeringen Schoon Water

De meeste investeringen op het gebied van Schoon Water lopen in 2017 op schema. Het grootste deel van de investeringsuitgaven in 2017 wordt gedaan voor de realisatie van Ephyra, die naar verwachting dit najaar, conform planning, in gebruik zal worden genomen. Voor een aantal projecten zal een deel van de investeringsuitgaven echter wel doorschuiven naar 2018. Hieronder een korte toelichting op de bijzonderheden in de voortgang van een aantal projecten.

Vanwege grote inzet op andere projecten zal voor het project Renovatie rioolgemaal Horsterveld dit jaar alleen de voorbereiding plaatsvinden. In totaal verschuift hierdoor een bedrag van € 0,1 miljoen aan uitgaven door naar 2018. Het rioolgemaal zal begin 2018 in gebruik genomen worden.

De investeringen rondom de zonnepanelen AWZI Zeewolde, AWZI Almere en AWZI Dronten zijn als één bestek op de markt gezet en dat is inmiddels gegund. In november wordt de start gemaakt met de zonnepanelen bij AWZI Dronten. Daarna worden de andere twee AWZI's opgepakt. Dit zal in 2018 plaatsvinden. Hierdoor worden de geplande uitgaven in 2017 doorgeschoven naar 2018 met respectievelijk € 0,1 en € 0,2 miljoen.

Voor de zonnepanelen AWZI Dronten kan het investeringskrediet voor € 100.000 afgeraamd worden vanwege lagere investeringskosten en doordat in de aanbesteding (via Best Value) tien jaar onderhoud is meegenomen. Dit zal worden verwerkt in de jaarlijkse onderhoudskosten in de meerjarenbegroting.

De kosten voor aankoop grond duurzame oevers nemen toe door de stijging van de grondprijzen. Dit heeft effect op zowel het krediet 2017 als de kredieten voor 2018 tot en met 2021. Conform de wens van het bestuur zal de stijging opgevangen worden binnen het totaal afgegeven budget voor het aanlegprogramma duurzame oevers 2017 - 2021. De stijging van de investeringen wordt opgevangen door lagere uitgaven voor het projectteam. De wijziging zal kostenneutraal worden verwerkt in de Meerjarenbegroting 2018-2021.

Vier geplande investeringen voor 2018 schuiven door naar 2019

Naast het doorschuiven van investeringen van 2017 naar 2018 is er ook een doorkijk gemaakt naar investeringen die in de verdere planperiode doorschuiven. Hieruit is naar voren gekomen dat een viertal investeringen niet meer in 2018 zullen starten, maar één jaar later. In afwachting van de onderzoeksresultaten van Torwash en een aantal gegevens over de prestaties van Ephyra wordt een tweetal renovaties op de AWZI's Almere en Tollebeek uitgesteld (de centrifuges op de AWZI Almere en de Hydrocloon en zandwasser op de AWZI Tollebeek). In afwachting van ruimtelijke ontwikkelingen wordt de renovatie van rioolgemaal Harderhaven een jaar uitgesteld. Tot slot is uit inspecties gebleken dat de bandindikker op de AWZI Zeewolde ook een jaar naar achteren kan worden doorgeschoven.

6. Financiën

6.1 Geactualiseerde prognose jaarresultaat 2017

In april 2017 is de eerste prognose van het jaar 2017 opgesteld, over de eerste maanden van het jaar 2017 met een doorkijk naar de rest van het jaar. In de periode tot en met september heeft de AV voor een totaalbedrag van € 0,9 miljoen aan begrotingswijzigingen goedgekeurd. De huidige prognose 2017 laat een negatief resultaat zien van € 0,8 miljoen. Hierin is rekening gehouden met lagere kosten in 2017 vanwege het verschuiven van bijna € 0,5 miljoen aan uitgaven naar 2018 voor de aanleg van duurzame oevers. De AV zal een voorstel ontvangen om voor dit bedrag een bestemmingsreserve te vormen. Wanneer de prognose van het jaarresultaat hiermee wordt gecorrigeerd, komt deze uit op (afgerond) € 1,2 miljoen. In onderstaande tabel treft u de prognose jaarresultaat 2017 in zijn geheel aan. Hierbij is het verwachte verschil ten opzichte van de oorspronkelijke begroting weergegeven in de kolom 'Afwijking'. Onder de tabel wordt ingegaan op de belangrijkste afwijkingen. De bedragen zijn afgerond op € 100.000.

TABEL OPROGNOSE JAARRESULTAAT 2017 (BEDRAGEN * € 1.000.000) ¹

Omschrijving	Primitieve begroting	Bijgestelde begroting	Prognose	Afwijking t.o.v. prim. begr.
Exploitantiebudgetten	57,0	57,9	58,2	1,2
Kapitaallasten	11,8	11,8	11,4	-0,4
Subtotaal netto lasten	68,8	69,7	69,6	0,8
Belastingopbrengsten	-69,8	-69,8	-69,8	0,0
Dotatie egaliseringsreserve	1,0	1,0	1,0	0,0
Resultaat voor bestemming ²	0,0	0,9	0,8	0,8
Dotatie aan bestemmingsreserve Duurzame Oevers (nog te besluiten)	0,0	0,0	0,5	0,5
Resultaat na bestemming ²	0,0	0,9	1,2	1,2

¹ Baten wordt aangemerkt met een (-) teken, lasten wordt aangemerkt zonder teken. In de tabel kunnen afrondingsverschillen voorkomen, waardoor het lijkt alsof optellingen niet juist zijn.

² Een positief resultaat wordt aangemerkt met een (-) teken, een negatief resultaat wordt aangemerkt zonder teken.

³ De kosten voor de dotatie voorziening oninbare belastingdebiteuren maken op basis van de vastgestelde meerjarenbegroting onderdeel uit van de netto lasten, maar zijn in deze tabel opgenomen onder de post belastingopbrengsten.

Hieronder wordt ingegaan op de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting.

- Begin 2017 is er besloten om het centrale budget van het Bestuursprogramma, groot € 0,5 miljoen, voor € 0,4 miljoen toe te delen aan de verschillende projecten. De verwachting is dat binnenkort ook het resterende deel € 0,1 miljoen zal worden verdeeld.
- De verwachting is dat zowel het Dijk & waterfonds als het Innovatiefonds volledig worden benut.
- De inflatieruimte van € 0,5 miljoen is volledig uitgeput.
- De RKC zal haar budget gedeeltelijk uitputten.
- Er wordt voor € 0,1 miljoen aan hogere en incidentele opbrengsten verwacht, deze zijn echter nog onzeker. Het betreft inkomsten voor pacht en huur en eenmalige afkoop.
- Er is met terugwerkende kracht € 0,2 miljoen btw teruggevraagd via de zogenaamde pro rata-regeling.
- In 2016 is voor € 0,4 miljoen aan werkzaamheden stedelijk gebied doorgeschoven naar 2017. Hiervoor is begin 2017 ingestemd met een begrotingswijziging.

- Begin 2017 is ingestemd met de informatiestrategie met een opwaarts effect in 2017 van € 0,3 miljoen.
- Begin 2017 is ingestemd met het aanlegprogramma duurzame oevers, in 2017 leidt dit tot een verlaging van het budget met € 0,1 miljoen.
- De verwachting is dat wegens vertraging in de aanleg voor € 0,5 miljoen aan kosten duurzame oevers middels de bestemmingsreserve worden doorgeschoven naar 2018 ([zie ook toelichting bij programma Schoon Water](#)).
- Onlangs is ingestemd met het beoordelingsproces van de keringen voor € 0,2 miljoen.
- Voor de pre-verkenning van de versterking van de IJsselmeerdijk is in de prognose van 2017 een bedrag opgenomen van € 0,1 miljoen.
- Op de personeelslasten wordt een tekort verwacht van € 0,4 miljoen. De oorzaak hiervan ligt in een hogere pensioenpremie voor het ABP en vervangende inhuur vanwege (langdurige) ziekte/zwangerschapverlof.
- Op een aantal grotere beleidsdossiers en projecten vallen kosten in totaal € 0,3 miljoen hoger uit dan begroot. Het gaat dan o.a. om inkoop, de nota Waterkwaliteit en Oosterwold.
- Een doorrekening van de kapitaallasten laat een voordeel zien op de rentelasten van € 0,2 miljoen en op de afschrijvingen van € 0,2 miljoen. Dit als gevolg van vertraging in investeringen en een aanhoudend lage rente.
- De verwachting is dat er voor € 0,1 miljoen minder personeelslasten geactiveerd worden.
- Er worden voor € 0,3 miljoen aan extra kosten verwacht voor slibverwerking door een hogere vuillast op de AWZI's.
- Voor het omleggen van en breuken bij persleidingen is voor € 0,1 miljoen aan extra kosten gemaakt.
- Bij diverse verbonden partijen zijn hogere kosten ontstaan door onder andere ongunstige afrekeningen van het voorgaande jaar als hogere bijdragen huidig jaar van in totaal € 0,2 miljoen (het gaat onder meer om Aqualysis, Het Waterschapshuis en de Unie van Waterschappen).
- Door de invoering van het Persoonsgebonden Basisbudget vanuit de SAW wordt een tekort verwacht op de studiekosten van € 0,1 miljoen.
- Op basis van de meest recente rapportage van GBLT wordt een tekort op de voorziening oninbaarheid verwacht van ruim € 0,9 miljoen, die met name (voor € 0,8 miljoen) voortkomt uit vorderingen uit oude jaren ([zie ook de toelichting in het programma Algemeen onder het kopje GBLT](#)). Hier tegenover staan hogere opbrengsten voor zowel het lopende jaar 2017 als de voorgaande belastingjaren. Voor het lopende jaar betreffen dit met name de zuiveringsheffing woningen en bedrijven en de ingezetenenomslag. Voor de voorgaande jaren gaat het met name om de zuiveringsheffing bedrijven.

6.2 Vastgestelde begrotingswijzigingen

Eind november 2016 heeft de Algemene Vergadering de begroting 2017 vastgesteld. In de afgelopen periode heeft de Algemene Vergadering een aantal malen positief besloten over voorgestelde begrotingswijzigingen. Deze vastgestelde begrotingswijzigingen zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

TABEL VASTGESTELDE BEGROTINGSWIJZIGINGEN 2017

Omschrijving	Programma	Baten/ Lasten	Vergaderdatum	Bedrag
Aanpassing deeltijdfactor heemraden	Algemeen	Lasten	22 november 2016	38.000
Versnelde aanleg duurzame oevers	Voldoende water	Lasten	2 februari 2017	- 90.868
Instelling accountantscommissie	Algemeen	Lasten	2 februari 2017	2.500
Informatiestrategie	Algemeen	Lasten	2 februari 2017	260.000
Doorgeschoven werken 2016	Voldoende water	Lasten	2 februari 2017	425.000
Bijdrage Het Waterschapshuis	Algemeen	Lasten	1 juni 2017	- 18.000
Internationale samenwerking	Algemeen	Lasten	6 juli 2017	25.000
Beoordelingsproces keringen	Veiligheid	Lasten	26 september 2017	223.000
Totaal				864.632

Notatie begrotingswijzigingen:

- Een budgetverlaging wordt aangemerkt met een (-) teken,
- Een budgetverhoging wordt aangemerkt zonder teken

In de onderstaande tabel wordt de begrotingsomvang per programma weergegeven na verwerking van de bovenstaande begrotingswijzigingen.

TABEL NETTO LASTEN PER PROGRAMMA VÓÓR DE BERAP 2017

Netto lasten per programma	Primitieve begroting	Wijzigingen Begroting	Begroting voor Berap 2017
Algemeen ²	22.202.504	307.500	22.510.004
Waterveiligheid	6.901.683	223.000	7.124.683
Voldoende water	19.435.368	334.132	19.769.500
Schoon water	20.247.834	-	20.247.834
Subtotaal netto lasten programma's	68.787.389	864.632	69.652.021
Waterschapsbelastingen	-69.747.389	-	-69.747.389
Dotatie egalisatiereserve	960.000	-	960.000
Saldo (reserve mutatie)	0	864.632	864.632

Notatie begroting:

- Baten worden aangemerkt met een (-) teken
- Lasten worden aangemerkt zonder teken

² De kosten voor de dotatie voorziening oninbare belastingdebiteuren maken op basis van de vastgestelde meerjarenbegroting onderdeel uit van de netto lasten, maar zijn in deze tabel opgenomen onder de post belastingopbrengsten.

6.3 In deze Berap voorgestelde begrotingswijzigingen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de voorgestelde wijzigingen per programma in deze Berap.

TABEL BIJ- EN AFRAMINGEN NAAR PROGRAMMA

Programma	Bedrag
Algemeen	395.000
Waterveiligheid	-50.000
Voldoende water	-108.000
Schoon water	371.000
Totale bijraming programma's	608.000
Waterschapsbelastingen	-
Totale bijraming	608.000

Notatie begrotingswijzigingen:

- Een budgetverlaging wordt aangemerkt met een (-) teken
- Een budgetverhoging wordt aangemerkt zonder teken

De belangrijkste oorzaken voor de voorgestelde begrotingswijzigingen zijn als volgt:

Bij het programma Algemeen is er met terugwerkende kracht btw vanuit de pro rata-regeling teruggevraagd. Er zijn extra kosten gemaakt voor begeleiding/coördinatie van inkoop. Ook is er extra inhuur gepleegd vanwege langdurige ziekte en de verwachting is dat het budget voor studiekosten niet toereikend is. Verder zijn er meer kosten ontstaan voor de gemeenschappelijke regelingen door nagekomen kosten, negatieve afrekeningen en tussentijdse wijzigingen.

Bij het programma Waterveiligheid zijn er niet-begrote opbrengsten voor vergunning en keurontheffing en zijn er hogere inkomsten uit verpachting.

Bij het programma Voldoende Water is er sprake van meer inkomsten uit leges in het kader van omvangrijke waterbouwkundige werken en minder inkomsten uit leges door structureel minder grondwateronttrekkingen.

Bij het programma Schoon Water is er sprake van een toename aan slib door meer vuilast op de zuivering en hogere onderzoekskosten op waterkwaliteit.

Bij de belastingopbrengsten is er een positief effect vanwege hogere belastingopbrengsten voor de zuiveringsheffing woningen, bedrijven en de ingezetenenomslag. Ook over de oude jaren is er sprake van een voordeel in de aanslagoplegging bij de zuiveringen. Dit wordt nagenoeg geheel veroorzaakt door hogere aanslagen voor de zuiveringsheffing bedrijven. Bij de watersysteemheffing is er sprake van een beperkt nadeel voor aanslagoplegging over voorgaande jaren.

Bij de belastingdebiteuren is een aanvullende dotatie in de voorziening oninbare belastingdebiteuren noodzakelijk. Dit komt voornamelijk doordat is gebleken dat de inschattingen voor oninbare belastingdebiteuren bij de opstelling van de jaarrekening 2016 te optimistisch waren. Voor het belastingjaar 2017 wordt ook rekening gehouden met een hogere dotatie in de voorziening.

Verder is er een verlaging van de kapitaallasten door lagere rente en doorschoven investeringen.

In [bijlage 1](#) bij deze bestuursrapportage is een specificatie opgenomen van de voorgestelde begrotingswijzigingen.

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de bijgestelde begroting per programma eruitziet na vaststelling van de voorgestelde wijzigingen:

TABEL BIJGESTELDE BEGROTING PER PROGRAMMA NA VASTSTELLING VOORGESTELDE WIJZIGINGEN.

Netto lasten per programma	Bijgestelde begroting voor Berap	Voorgestelde wijzigingen	Bijgestelde begroting na Berap
Algemeen ³	22.510.004	395.000	22.905.004
Waterveiligheid	7.124.683	-50.000	7.074.683
Voldoende water	19.769.500	-108.000	19.661.500
Schoon water	20.247.834	371.000	20.618.834
Subtotaal netto lasten programma's	69.652.021	608.000	70.260.021
Opbrengst belastingen	-69.747.389	-	-69.747.389
Dotatie egalisatiereserve	960.000	-	960.000
Saldo (reserve mutatie)	864.632	608.000	1.472.632

Notatie begroting:

- Baten worden aangemerkt met een (-) teken
- Lasten worden aangemerkt zonder teken

6.4 Bestemmingsreserves

Naast de reguliere exploitatiebudgetten worden ook bestemmingsreserves benut ter dekking van uitgaven in het jaar. Begin 2017 bedroeg het totaal aan bestemmingsreserves € 1,1 miljoen. De uitgaven die ten laste komen van de bestemmingsreserves lopen vaak over meerdere jaren. De inschatting is dat de onttrekkingen aan de bestemmingsreserves in 2017 zullen uitkomen op circa € 0,5 miljoen.

Systematiek bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve wordt ingesteld door de Algemene Vergadering. Vervolgens wordt een onttrekkingsvoorstel ingediend bij de Algemene Vergadering. Na instemming met dit voorstel, kan het toegestane bedrag worden besteed. In het jaar van besteding wordt, ter grootte van het bedrag van de werkelijke besteding, het bedrag onttrokken aan de bestemmingsreserve (uiteraard maximaal tot het toegestane bedrag waarvoor onttrekking bestuurlijk is goedgekeurd).

Stand van zaken bestemmingsreserves

In de tabel hieronder wordt de stand van zaken per bestemmingsreserve gerapporteerd. In de laatste kolom is opgenomen welke bedragen nog maximaal onttrokken mogen worden in 2017. Deze bedragen zijn gebaseerd op bestuurlijke besluitvorming welke reeds heeft plaatsgevonden (door de AV goedgekeurde totaalbedragen van onttrekking minus de daadwerkelijke onttrekkingen in voorgaande jaren).

³ De kosten voor de dotatie voorziening oninbare belastingdebiteuren maken op basis van de vastgestelde meerjarenbegroting onderdeel uit van de netto lasten, maar zijn in deze tabel opgenomen onder de post belastingopbrengsten.

TABEL STAND VAN ZAKEN BESTEMMINGSRESERVES

Bestemmingsreserve baggeren Almere		
omvang reserve begin 2017	132.313	De reserve is gevormd vanuit de afkoopsom die de gemeente Almere heeft betaald ter dekking van de kosten van het wegwerken van de baggerachterstanden in Almere. De baggerachterstanden in Almere zijn weggewerkt. Bij de opstelling van de jaarstukken zal bekeken worden wat er met het restantsaldo gedaan kan worden.
maximaal nog te onttrekken in 2017 obv besluitvorming	132.313	
Bestemmingsreserve Stedelijk Water		
omvang reserve begin 2017	26.897	De reserve dient ter dekking van de kosten van het 1e en 2e maatregelenprogramma stedelijk water en een aantal aanvullende maatregelen. Op 28 april 2015 heeft de AV ingestemd met een actualisatie van de bedragen voor de verschillende maatregelen. Alle maatregelen zijn in 2016 afgerond. In 2017 worden geen aanvullende kosten meer gemaakt. Bij de opstelling van de jaarstukken zal bekeken worden wat er met het resterende saldo gedaan kan worden.
maximaal nog te onttrekken in 2017 obv besluitvorming	26.897	
Bestemmingsreserve Duurzame oevers		
omvang reserve begin 2017	42.136	Deze reserve die bij instelling €1.020.000 bedroeg is benut voor het inhalen van achterstanden in de aanleg van duurzame oevers. In 2017 zullen de resterende middelen uit de bestemmingsreserve volledig ingezet worden voor nagekomen kosten voor de aanleg duurzame oevers onder POP2.
maximaal nog te onttrekken in 2017 obv besluitvorming	42.136	
Bestemmingsreserve Buitendijks		
omvang reserve begin 2017	54.629	De bestemmingsreserve Buitendijks is gevormd vanuit het jaarresultaat 2012 (AV 25 september 2012 en 28 mei 2013). Conform het AV-besluit van 28 oktober 2014 worden deze gelden ingezet voor de realisatie van de verbeteropgave in de gebieden Parkhaven en Muidersand en voor projectmanagementkosten. De verwachting is dat de resterende reserve in 2017 volledig benut zal worden.
maximaal nog te onttrekken in 2017 obv besluitvorming	54.629	
Bestemmingsreserve Huisvesting, ICT en mobiele communicatie		
omvang reserve begin 2017	88.307	Deze reserve is op 28 mei 2013 gevormd vanuit het jaarresultaat 2012. De AV heeft op 30 september 2014 ingestemd met onttrekking van de reserve. De verwachting is dat deze reserve in 2017 geheel benut zal worden.
maximaal nog te onttrekken in 2017 obv besluitvorming	88.307	
Bestemmingsreserve Duurzame energie		
omvang reserve begin 2017	710.006	De reserve is ingesteld voor de (onderzoeks)uitgaven die gemoeid zijn met het realiseren van de verduurzamingsopgave van Zuiderzeeland. Op 24 november 2015 heeft de AV ingestemd met de onttrekking van de reserve voor een bedrag van totaal € 405.000 voor het opstellen van het Masterplan Duurzame Energie en het opstellen van business-cases voor het project Energie en Gemalen. In de AV van 2 februari heeft de AV ingestemd met nog een onttrekking van € 255.000 voor het opstellen van het Masterplan Grondstoffen en de uitvoering van Malen op Zon en Wind. De verwachting is dat in 2017 het volledig nog te onttrekken bedrag uitgegeven zal worden.
maximaal nog te onttrekken in 2017 obv besluitvorming	370.006	

6.5 Investerings

In de meerjarenbegroting is voor het jaar 2017 rekening gehouden met een totaal investeringvolume van ruim € 19 miljoen. Bij de opstelling van de voorjaarsnota is dit bedrag bijgesteld naar ruim € 21 miljoen. Deze verhoging werd met name veroorzaakt door verschuiving van werkzaamheden van de investering voor SBW.

Op dit moment wordt verwacht dat de totale investeringsuitgaven in 2017 ruim € 18 miljoen zullen bedragen. De verwachte realisatie ten opzichte van het investeringsplan bij de voorjaarsnota komt daarmee uit op 86%. De belangrijkste oorzaken hiervoor liggen in een vertraging van investeringsprojecten om verschillende redenen (het betreft dan o.a. de verbeteropgave voor de buitendijkse gebieden, de latere uitvoer van werkzaamheden bij onder andere Permanente hevels Westerveer en de renovatie en verduurzaming van gemaal Vissering). In de programmahoofdstukken is een verdere toelichting gegeven op de voortgang van de investeringsuitgaven. Bij het opstellen van de Meerjarenbegroting 2018-2021 zal rekening worden gehouden met de verwachte mutaties in de investeringsplanning die in deze Berap zijn toegelicht. Hieronder is een overzicht opgenomen van de verwachte investeringsuitgaven per programma.

TABEL RAMING INVESTERINGSUITGAVEN VOOR HET JAAR 2017

Programma	begr 2017	Inv plan 2017-2020	Huidige prognose	verwachte real tov inv. plan
Algemeen	€ 4,3 mln	€ 7,2 mln	€ 6,4 mln	89%
Veiligheid	€ 1,1 mln	€ 0,9 mln	€ 0,1 mln	11%
Voldoende Water	€ 2,5 mln	€ 3,1 mln	€ 2,1 mln	68%
Schoon Water	€ 11,2 mln	€ 10,2 mln	€ 9,8 mln	96%
Totalen	€ 19,0 mln	€ 21,4 mln	€ 18,3mln	86%

6.6 Doorwerking naar Meerjarenbegroting 2018-2021

In de bestuursrapportage is een aantal afwijkingen in kosten te benoemen met een voornamelijk kostenverhogende doorwerking naar de komende jaren. Deze afwijkingen komen voor een beperkt deel voort uit autonome prijsontwikkelingen. Het college heeft gemeend deze ontwikkelingen apart inzichtelijk te maken en hier in de bestuursrapportage begrotingswijzigingen voor te vragen. Voorgesteld wordt om het doorwerkende effect (plus dan wel min) mee te nemen bij de opstelling van de Meerjarenbegroting 2018-2021.

- Door een stijging in de grondprijzen stijgt de omvang van de investeringen aankoop duurzame oevers. Dit wordt kostenneutraal opgevangen binnen het nieuwe aanlegprogramma duurzame oevers door een verlaging van de exploitatiebudgetten.
- De verzekeringspremies zijn gestegen met € 13.500 onder andere naar aanleiding van het schadeverloop. In het najaar van 2017 zullen de verzekeringen opnieuw worden aanbesteed. De verwachting is dat de verzekeringspremies significant toenemen doordat waterschappen inmiddels in een hogere risicoklasse vallen.
- De GBKN is inmiddels omgezet naar de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie). De instandhoudingsfase is echter € 15.000 duurder dan de totstandkomingfase. De gemeenten voeren de werkzaamheden hieromtrent voor ons waterschap uit. De kosten door uitbesteding bij de gemeenten zijn lager dan bij het zelf uitvoeren van de werkzaamheden rondom de BGT.
- De bijdrage voor de landelijke basisregistraties is met € 20.000 gestegen ten opzichte van het verleden. Naast kostenstijging is ook de financieringsconstructie gewijzigd. Een aantal onderdelen liep in het verleden bijvoorbeeld via Het Waterschapshuis.
- De legesinkomsten voor de grondwateronttrekking zijn structureel € 15.000 lager door minder legesaanvragen.
- De doorwerking van de hogere pachtinkomsten naar de komende jaren bedraagt € 25.000.
- De inflatieruimte is volledig uitgeput, er zal hiervoor geen bijstelling van de meerjarenbegroting plaatsvinden.

Op totaalniveau leiden de bovenstaande ontwikkelingen tot een beperkte kostenverhoging van € 39.000 per jaar voor de komende jaren. Deze effecten zullen worden meegenomen bij de opstelling van de Meerjarenbegroting 2018-2021.

6.7 Risicoparagraaf

Hieronder wordt een aantal specifieke risico's benoemd die op dit moment actueel zijn en waarvan de omvang relatief groot is.

Energiebelasting

Met de Belastingdienst loopt al langere tijd discussie over de correcte toepassing van de zogenaamde complexbepaling bij energiebelasting. Bij toepassen van deze complexbepaling kunnen meerdere aansluitingen op elektriciteit als één worden gezien waardoor wij als afnemer, gunstiger door de verschillende schijven van de energiebelasting lopen. Waterschap Zuiderzeeland heeft voor de zuiveringstaak de complexbepaling goed toegepast. Bij de bemalingstaak is dat nog de vraag. De Belastingdienst doet op dit moment intern onderzoek naar de wijze waarop de complexbepaling voor de watersysteemtaak bij alle waterschappen zou moeten worden toegepast. Indien het eindresultaat voor het waterschap negatief uitvalt, kan dit leiden tot een naheffing. De verwachting is dat hier eind dit jaar / begin volgend jaar meer duidelijkheid over zal ontstaan.

Schadeclaims

In de jaarrekening is opgenomen dat de omvang van het financieel risico van de schadedossiers € 1,3 miljoen bedraagt. Tussen het opstellen van de jaarrekening en de voortgangsrapportage zijn hierin geen significantie wijzigingen opgetreden.

Tariefdifferentiatie wegen

Eind december 2016 heeft de Rechtbank Zwolle GBLT in het ongelijk gesteld in een zaak die ahangig was gemaakt door de provincie Flevoland. Punt van dispuut was over welk deel van de wegen tariefdifferentiatie kan worden toegepast. GBLT baseert zich op het standpunt dat dit moet worden toegepast op de weg inclusief alle hieraan dienstbare oppervlaktes, zoals wegbermen. Volgens de provincie Flevoland kan slechts op het verharde oppervlak differentiatie worden toegepast. De Rechtbank Zwolle is meegegaan in het standpunt van de provincie Flevoland. GBLT is op advies van Waterschap Zuiderzeeland in beroep gegaan tegen deze uitspraak. Het hoger beroep dient op 1 november 2017. De uitspraak zal waarschijnlijk eind 2017, begin 2018 zijn. Het financiële risico bedraagt voor de afgelopen jaren € 40.000. Voor 2017 zijn door meerdere wegbeheerders (gemeenten) bezwaren ingediend. Het risico neemt hierdoor in 2017 toe met ca. € 0,1 miljoen.

6.8 Financiering / Treasury

Nieuwe langlopende leningen afgesloten

Eind juni 2017 is een langlopende lening afgesloten met een hoofdsom van € 10 miljoen voor een periode van twintig jaar tegen een rentepercentage van 1,1%. Omdat de aanslagoplegging en inning bij GBLT achterbleef bij de prognoses en we binnen de marges van de Wet Fido willen blijven, is eind juli 2017 besloten om opnieuw een langlopende geldlening af te sluiten. Ditmaal ging het om een bedrag van € 6 miljoen tegen een rentepercentage van 1,198%. De verwachting is dat in het resterende deel van 2017 geen nieuwe langlopende leningen afgesloten zullen worden.

Maximale korte financiering tegen zeer lage rente

Het waterschap streeft er bij de invulling van de financieringsbehoefte naar om maximaal gebruik te maken van de kortlopende financieringsmogelijkheden omdat de rente op kortlopende schulden doorgaans lager is. In maart 2017 is de AV op de hoogte gesteld van het feit dat de kasgeldlimiet in verband met dit streven tijdelijk (twee kwartalen) overschreden zou worden. Een tijdelijke overschrijding past binnen de kaders van de Wet Fido. Voor het grootste deel van de kortlopende financieringsbehoefte zijn dit jaar tot op heden kasgeldleningen afgesloten. In de huidige marktomstandigheden met zeer lage renteniveaus is dat mogelijk geweest tegen negatieve rentepercentages (circa -0,38%).

Bijlage 1: Specificatie bij- en aframingen per programma

Programma	Bedrag	Toelichting
Algemeen	-180.000	pro rata-opbrengsten 2011 tot en met 2015
	-350.000	Vertraagde investeringen en lagere rentelasten
	50.000	Studiekosten komen hoger uit door PBB in SAW (deel wordt opgelost binnen eigen middelen)
	13.500	Structurele stijging verzekeringspremies
	200.000	Inhuur team inkoop wegens capaciteitstekort
	100.000	Minder geactiveerde personeelslasten t.l.v. investeringskredieten
	44.500	Nagekomen kosten en ophoging op basis van herziene begroting en bestuursrapportage HWH
	35.000	Hogere kosten BGT en hogere bijdrage landelijke basisregistraties. Beiden hebben een structureel effect.
	482.000	Inhuurkosten door vervanging ziekte/zwangerschap en inzet in projecten
	Waterveiligheid	-25.000
-25.000		Hogere inkomsten uit pacht doordat een groter areaal verpacht wordt
-30.000		Meer leges ten gevolge van vergunningen voor omvangrijkere waterbouwkundige werken
Voldoende water	-93.000	Onderuitputting van de salarisbegroting
	15.000	Structureel lagere legesopbrengsten door minder grondwateronttrekkingen
Schoon water	80.000	Inhuur integrale nota waterkwaliteit
	41.000	Afrekening 2016 voor uitbesteed onderzoek (via Aqualysis) is ten laste gevallen van 2017
	250.000	Extra kosten slib door toename vuillast zuivering
Subtotaal	608.000	
Dekkingsmiddelen	-1.035.000	Hogere opbrengst zuiveren en ingezetenenomslag door betere registratie en hogere eenheden ten dele o.b.v. rapportage GBLT
	950.000 ⁴	Extra dotatie aan de voorziening oninbaarheid benodigd o.b.v. rapportage GBLT
	85.000	Lagere opbrengst watersysteemheffing voorgaande jaren door lagere eenheden o.b.v. rapportage GBLT
Subtotaal	0	
Totaal	608.000	

⁴ De kosten voor de dotatie voorziening oninbare belastingdebiteuren maken op basis van de vastgestelde meerjarenbegroting onderdeel uit van de netto lasten van het programma Algemeen, maar zijn gezien de aard van deze kosten in deze tabel opgenomen onder de dekkingsmiddelen.